

บันทึกการประชุม

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ....

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ครั้งที่ ๑๑/๒๕๖๐

วันพฤหัสบดีที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา

ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๓๐๖ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒

.....

กรรมการวิสามัญผู้มาประชุม คือ

๑. ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง	ประธานคณะกรรมการวิสามัญ
๒. นางกาญจนารัตน์ ลีโรจน์	รองประธานคณะกรรมการวิสามัญ คนที่หนึ่ง
๓. พลโท อำพน ชูประทุม	รองประธานคณะกรรมการวิสามัญ คนที่สาม
๔. นายสมชาย แสงวงการ	โฆษกคณะกรรมการวิสามัญ
๕. นางสาวจินตนันท์ ขญาตร์ ศุภมิตร	รองโฆษกคณะกรรมการวิสามัญ
๖. นายสักร กอแสงเรือง	กรรมการวิสามัญและที่ปรึกษา
๗. นายวินัย ดำรงค์มงคลกุล	กรรมการวิสามัญและที่ปรึกษา
๘. นายกรรณภว์ ธนภรรคภวิน	กรรมการวิสามัญ
๙. นางชื่นสุมน นิเวทวงษ์	กรรมการวิสามัญ
๑๐. นายธรรมบุญ เรืองดิษฐ์	กรรมการวิสามัญ
๑๑. พลตรี วีระ โรนจนवास	กรรมการวิสามัญ
๑๒. นายอุดม รัฐอมฤต	กรรมการวิสามัญ
๑๓. นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล	รองเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ

กรรมการวิสามัญผู้ลาการประชุม คือ

๑. นายนิรวัชช์ ปุณณกันต์	(ลาการประชุม)
๒. พลเอก ยუნันท์ สุริยกุล ณ อยุธยา	(ลาการประชุม)
๓. นายเข้มชัย ชุตินวงศ์	(ลาการประชุม)
๔. พลอากาศเอก ชัยพฤกษ์ ดิษยศริน	(ลาการประชุม)
๕. นายบุญชัย โชควัฒนา	(ลาการประชุม)
๖. นายอธิคม อินทุภูติ	(ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือสำนักงานศาลยุติธรรม

๑. นายชาญณรงค์ ปราณจิตต์	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ ประจำสำนักประธานศาลฎีกา
๒. นายไพโรจน์ โปเลียม	ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา
๓. นายณรงค์ ทับทิมไสย์	ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา
๔. นายศุภกิจ แยมประชา	ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา
๕. นางสาวกัญจนพร แสงเทศ	นิติกรชำนาญการพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

- นายวิษณุพล ฉวีวรรณ	นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๑. นางสาวประไพพร สัมเกลียง	วิทยากรชำนาญการพิเศษ
๒. นายสุรพงศ์ อุทัต	นิติกรชำนาญการ

ผู้ติดตามสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๑. นางสาวดวงพร จุลตามระ	ผู้ติดตาม ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง
๒. นางสาวสุภามาศ สีมาจารย์	ผู้ติดตาม นางสาวจินตนันท์ ชญาตร์ ศุภมิตร

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๙๑ วรรคสาม คือ

- นายณัฐชัย เปรมประเสริฐ	นิติกรปฏิบัติการ

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมาธิการวิสามัญมาครบองค์ประชุมแล้ว ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้กล่าวเปิดการประชุมโดยดำเนินการตามระเบียบวาระการประชุม ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม

- ไม่มี -

กช.ช

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

ที่ประชุมมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม ดังนี้

- ๑) ครั้งที่ ๗/๒๕๖๐ วันพฤหัสบดีที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๐
- ๒) ครั้งที่ ๘/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐
- ๓) ครั้งที่ ๙/๒๕๖๐ วันจันทร์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๐
- ๔) ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๐ วันพุธที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๐

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

๓.๑ พิจารณาทบทวนร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. .... (มาตราที่รอการพิจารณา) สรุปได้ดังนี้

๓.๑.๑ พิจารณามาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๐ ตามที่ที่ประชุมได้มอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมนำกลับไปหารือร่วมกันอีกครั้งหนึ่งว่าเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมเป็นประการใด สรุปได้ดังนี้

๑) มาตรา ๒๖ ประเด็นการกำหนดเงื่อนไขในการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยมีตัวหรือไม่มีตัวจำเลยและประเด็นการกำหนดให้อายุความสะดุดหยุดลงซึ่งที่ประชุมยังมีความเห็นที่แตกต่างกัน จึงมอบหมายให้นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ และผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และหารือร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง

๒) มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๐ ประเด็นการพิจารณาคดีลับหลังและการฟ้องมีตัวหรือไม่มีตัวจำเลย โดยมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมนำกลับไปหารือกับผู้พิพากษาในแผนกคดีอาญาฯ ว่ามีความเห็นเป็นประการใดก่อนนำมาเสนอต่อที่ประชุม

นางชิ้นสมน นิวาทวงษ์ กรรมการวิสามัญ ได้กล่าวต่อที่ประชุมว่า ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำเอกสารเกี่ยวกับการพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลยเสนอประกอบการพิจารณาของที่ประชุม ดังนี้

๑) รายงานการประชุมของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยในกระบวนการยุติธรรมอาญาสากล เดือนกันยายน ๒๕๕๙ (Report on the 'Experts' Roundtable on trials in absentia in international criminal justice' ; IBA International Criminal Court and International Criminal Law Programme ; September 2016)

๒) การยื่นฟ้องและการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยไม่มีตัวจำเลย : กรณีประเทศฝรั่งเศส

๓) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยของประเทศอังกฤษ

ประเด็นการพิจารณา

โดยเบื้องต้น นายไพโรจน์ โปเล็ม ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม ได้นำประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญมอบหมายให้ไปหารือร่วมกับผู้พิพากษาในแผนกคดีอาญาฯ ซึ่งที่ประชุมแผนกคดีอาญาฯ ได้พิจารณาประเด็นดังกล่าวจากเอกสาร ๓ ชุด คือ ๑) ร่างเดิมของสำนักงานศาลยุติธรรม ๒) ร่างของกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และ ๓) ร่างที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญในวันจันทร์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๐ สามารถสรุปผลการพิจารณา ๓ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ แผนกคดีอาญาฯ เห็นว่า ควรคงหลักการฟังความทุกฝ่ายไว้ โดยในบทบัญญัติควรกำหนดให้จำเลยในคดีมาปรากฏต่อหน้าศาลอย่างน้อยหนึ่งครั้ง แต่เมื่อมาตรา ๒๖ กำหนดว่าในการยื่นฟ้องไม่ต้องมีตัวจำเลยมาศาล การที่ชั้นพิจารณายังกำหนดให้ศาลพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลยได้อีกย่อมจะไม่สอดคล้องกับหลักการฟังความทุกฝ่ายซึ่งเป็นหลักประกันสิทธิของจำเลยที่สำคัญ นอกจากนี้ การที่มีตัวจำเลยในคดียังมีข้อดีในเรื่องการบังคับโทษต่อตัวจำเลย ทั้งนี้ หลักการฟังความทุกฝ่ายถือเป็นหลักการสากลที่กระบวนการยุติธรรมทั่วโลกยอมรับ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสถานะและภาพลักษณ์ของประเทศเป็นข้อพิจารณาประกอบ

ประเด็นที่ ๒ แผนกคดีอาญาฯ ได้มีการพิจารณาประเด็นข้อจำกัดและขอผ่อนผันของฝ่ายบริหารที่ไม่สามารถจับกุมและนำตัวจำเลยมาศาลได้ โดยเห็นว่าหากกำหนดให้มีการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้ อาจทำให้ฝ่ายบริหารไม่เร่งรัดติดตามจับกุมจำเลยและนำตัวมาศาล และเป็นเหตุให้จำเลยหลบหนีพิจารณาก่อนมาขอรื้อฟื้นคดีชั้นพิจารณาใหม่ได้หากมีระยะเวลาเหมาะสม ซึ่งกรณีดังกล่าวอาจทำให้นำตัวจำเลยมาพิจารณาคดีต่อศาลล่าช้าได้ ทั้งนี้ หากกำหนดข้อยกเว้นเปิดช่องให้พิจารณาจำเลยลับหลังได้ อาจทำให้เกิดการใช้ช่องทางดังกล่าวในการอ้างจำเลยไม่มาศาลได้ ซึ่งอาจทำให้เกิดเป็นแนวทางปฏิบัติจำเลยไม่มาศาลในคดีต่าง ๆ ได้ และจะทำให้เมื่อมีคำพิพากษาโดยไม่มีตัวจำเลยลอย ๆ ได้ ซึ่งทำให้คุณค่าของคำพิพากษาขาดหายไป

นอกจากนี้ ที่ประชุมยังไม่เห็นด้วยกับการที่จะยกข้อบกพร่อง หรือข้อด้อยประสิทธิภาพของฝ่ายบริหารในการติดตามจับกุมจำเลยมาสร้างข้อยกเว้นให้ศาลพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลย เพราะขัดกับหลักการรับฟังความทุกฝ่ายซึ่งเป็นหลักสากล และยังมีผลเป็นการสนับสนุนโดยอ้อมให้จำเลยเลือกที่จะหลบหนีเพื่อให้ศาลพิจารณาคดีไปฝ่ายเดียวก่อน ซึ่งจำเลยจึงอาจหลบหนีไปชั่วคราวก่อนเพื่อรอตุลาการตัดสินคดี โดยหากศาลพิพากษายกฟ้องจำเลยก็จะกลับมาจากต่างประเทศ แต่หากตัดสินว่าจำเลยมีความผิด ก็ต้องมีการเปิดเผยคำพิพากษาที่จะแสดงให้เห็นถึงการรับฟังพยานหลักฐานต่าง ๆ และเหตุผลประกอบ ซึ่งจำเลยก็จะนำพยานหลักฐานที่ได้เปิดเผยดังกล่าวไปเทียบเคียงได้ว่าตนสามารถขอใช้สิทธิรื้อฟื้นคดีชั้นพิจารณาใหม่ได้ ทั้งนี้ ประเด็นดังกล่าวในที่ประชุมแผนกคดีอาญาฯ ได้มีการลงคะแนน โดยผลการลงคะแนนส่วนใหญ่เห็นควรคงหลักการฟังความทุกฝ่าย

อย่างไรก็ตาม การตรากฎหมายเป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ หากฝ่ายนิติบัญญัติ มีความเห็นเป็นเช่นใด ศาลในฐานะฝ่ายตุลาการก็ไม่ขัดข้องที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตาม ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมที่เป็นกรรมาธิการวิสามัญอาจขอแถลงเจตนารมณ์ต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อแสดงจุดยืนของศาลว่าไม่เห็นพ้องด้วยกับหลักการฟ้องและพิจารณาคดีโดยไม่มีตัว จำเลยตามร่างที่เสนอมา

ประเด็นที่ ๓ ตามร่างมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๐ ที่ สำนักงานศาลยุติธรรมได้ปรับแก้และนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญในวันจันทร์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๐ เป็นการยกเว้นในลักษณะการประนีประนอมที่กำหนดว่า เมื่อศาลได้รับคำฟ้องกรณีไม่มีตัวจำเลยมาศาล และศาลออกหมายจับแล้วให้เว้นระยะเวลาไว้ช่วงหนึ่ง และให้ฝ่ายโจทก์มาแถลงว่ามีเหตุขัดข้องหรือหากปล่อยเวลาให้เนิ่นช้าไปก็อาจทำให้พยานหลักฐานต่าง ๆ เสียหายหรือสูญหายไป ศาลจึงจะพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลยได้ ซึ่งร่างที่เสนอปรับแก้ก็นั้นพอจะสอดคล้องกับหลักการพิจารณาคดีลับหลังจำเลย กรณีดังกล่าวที่ประชุมแผนกคดีอาญาฯ เห็นพ้องด้วยว่าเหมาะสมและน่าจะ เป็นไปได้ (โดยมีผู้พิพากษาในที่ประชุมแผนกคดีอาญาฯ เพียงบางส่วนที่เห็นแย้งว่าเมื่อพิจารณา พยานหลักฐานไปแล้วเพียงใด การพิจารณาคดีก็ควรหยุดเพียงเท่านั้น) โดยการจะพิจารณาคดีต่อไป หรือไม่เห็นควรกำหนดให้เป็นดุลพินิจของศาล แต่ยังมีข้อพิจารณาที่ยังไม่ยุติในประเด็นกรณีหากศาล เห็นว่าไม่มีความผิด ศาลจะมีอำนาจพิพากษายกฟ้องได้เลยหรือไม่

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้ แสดงความเห็นที่ ความเห็นของสำนักงานศาลยุติธรรมในส่วนของแผนกคดีอาญาฯ คงจะไม่ตรง เจตนารมณ์ตามแนวคิดของกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เพราะสำนักงานศาลยุติธรรมไม่เห็นด้วยกับการ พิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลยโดยที่จำเลยยังไม่เคยมาศาลเลยสักครั้ง โดยศาลเห็นว่าควรกำหนดให้ จำเลยต้องมาศาลอย่างน้อยหนึ่งครั้ง ทั้งนี้ หากกรรมาธิการวิสามัญเห็นควรกำหนดให้มีการพิจารณาคดี โดยไม่มีตัวจำเลยได้ก็ควรกำหนดกระบวนการหรือขั้นตอนของรัฐในการนำตัวจำเลยมาศาลกำหนดไว้ ด้วย

ต่อประเด็นดังกล่าว นายไพโรจน์ โปเล็ม ผู้พิพากษาศาลฎีกา กล่าวต่อที่ประชุม เพิ่มเติมว่า ที่ประชุมแผนกคดีอาญาฯ เห็นพ้องด้วยกับหลักการที่ว่า เมื่อศาลรับฟ้องไว้พิจารณาแล้ว เมื่อใดอายุความก็จะสะดุดหยุดลง และการกำหนดให้โจทก์และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องต้องมาแถลงความ คืบหน้าในการพิจารณาคดีดังกล่าวโดยเห็นว่าเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องคดีขาดอายุความ และจะ เป็นการเร่งรัดให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการจับกุมจำเลยมาให้ได้ การที่กำหนดให้สามารถพิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้โดยไม่มีตัวอาจทำให้ในอนาคตการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองจะไม่มีกรณีมีตัวจำเลยมาศาลเลย

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมาธิการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ระบบการพิจารณาคดีแพ่งหรือคดีอาญาในระบบกล่าวหาจะต้องมีตัวจำเลยมาศาล อันเนื่องมาจากหลักคิดที่ว่าศาลทำหน้าที่เป็นคนกลางไม่แสวงหาข้อเท็จจริงในคดี การพิจารณาคดีจึงต้องมีและให้โอกาสคู่กรณีนำเสนอพยานหลักฐานได้อย่างเต็มที่ แต่การพิจารณาคดีในระบบไต่สวนมุ่งให้ศาลมีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริง อยู่ภายใต้หลักคิดที่ว่าแม้ศาลจะทำหน้าที่เป็นคนกลางแต่ศาลก็ต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและค้นหาความจริงในคดีด้วย ซึ่งประเทศที่ใช้ระบบ Common law กับประเทศที่ใช้ระบบตัวบทกฎหมายนั้นไม่เหมือนกัน ซึ่งคดีแพ่งจะต้องมีคู่กรณีที่เป็นเรื่องของเอกชนสองฝ่ายเป็นคู่กรณีไม่ใช่เรื่องของรัฐและศาลเป็นเพียงคนกลางมาคอยตัดสินคดี แต่ในประเทศที่ใช้กฎหมาย Civil law ที่มีรากฐานมาจากกฎหมายโรมันเห็นว่าศาลเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบค้นหาความจริงด้วย อย่างไรก็ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR) ข้อบทที่ ๑๔ ซึ่งว่าด้วยสิทธิเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และโดยหลักการพิจารณาคดีอาญาต้องกระทำต่อหน้าจำเลย แต่จากการตรวจสอบพบว่าศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศได้กำหนดข้อยกเว้นในการพิจารณาคดีอาญาที่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยไว้ ๓ ประการ คือ

๑) การมีหรือไม่มีตัวจำเลย โดยการกำหนดให้มีการแจ้งให้ตัวผู้ถูกกล่าวหาให้รับทราบแล้วในกรณีนี้เพื่อแสดงถึงการมีตัวของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งในคดีทุจริตกระบวนการพิจารณาคดีไม่ได้เริ่มที่ศาล แต่เริ่มต้นในขั้นการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทุจริต และเป็นกลไกในการตรวจสอบการทุจริตระดับสูง ดังนั้น การมีตัวหรือไม่มีตัวจำเลยจึงไม่ใช่ประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณา เพียงแต่เป็นการกำหนดให้ศาลเน้นย้ำการมีตัวของบุคคลจากการออกหมายหรือแจ้งที่อยู่ชัดเจน จึงสามารถใช้เอกสารดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานว่ากระบวนการที่ได้ดำเนินการมานั้นได้ดำเนินการตรวจสอบและยืนยันการมีตัวจำเลยแล้วตั้งแต่แรก

๒) การให้โอกาสจำเลยในการต่อสู้คดี โดยเปิดโอกาสให้มีทนายความ (แม้ข้อเท็จจริงบุคคลดังกล่าวต้องการที่จะหลบหนีจึงไม่มีการตั้งทนายความเข้ามาในคดี) แต่การดำเนินคดีดังกล่าวไม่เฉพาะตัวผู้ถูกกล่าวหาแต่ยังรวมถึงบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งกระบวนการพิจารณาคดีดังกล่าวจะประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบจนสิ้นสุดกระบวนการ และเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถกลับมาขอหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้

ประเด็นการขอหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ซึ่งศาลอาจเห็นว่าส่งผลกระทบต่อความมั่นคงหรือความแน่นอนของคำพิพากษา กรณีนี้เห็นว่าการขอหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่มิใช่ว่าจะไม่เคยมีการนำมาใช้ (มีการตราพระราชบัญญัติการขอหรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖) หากกระบวนการทำคำพิพากษากรณีสืบตัวหรือไม่มีตัวจำเลยมีความโปร่งใส มีพระราชบัญญัติการขอหรือฟื้น

คดีอาญาชั้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นตัวอย่างของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่แล้ว ประกอบกับ จำเลยสามารถอ้างสิทธิในการขอหรือฟื้นคดีชั้นพิจารณาใหม่ได้ โดยยกเหตุที่ไม่สามารถมาศาลได้ว่าเป็น เพราะเหตุใด ซึ่งศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจว่าเหตุที่ยกขึ้นอ้างดังกล่าวสามารถนำมาเป็นข้อยกให้พิจารณา คดีชั้นใหม่ได้หรือไม่ ทั้งนี้ การดำเนินคดีอาญายังมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น บุคคลที่ร่วม กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ที่จะต้องนำตัวบุคคลดังกล่าวมาศาลเพื่อพิจารณา อยู่แล้ว จึงไม่ใช่เฉพาะตัวนักการเมืองที่ถูกกล่าวหาเท่านั้นที่จะต้องถูกนำตัวขึ้นสู่ศาลเพียงบุคคลเดียว

๓) สำหรับประเด็นที่มีการกล่าวหาว่าเป็นการมุ่งเอาผิดต่อบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งนั้น โดยหลักแล้วเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับย่อมจะต้องนำมาใช้บังคับกับบุคคลทุกกลุ่มทุกฝ่าย เพียงแต่ คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีผลกระทบต่อประชาชนทั่วไปน้อยกว่าผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง ประกอบกับศักยภาพในการหลบหนีการจับกุมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีมากกว่า ประชาชนทั่วไป ทำให้กรณีที่จะพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลยนั้นเกิดขึ้นกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้มากกว่าประชาชน (ที่ร่วมกระทำความผิด) ดังนั้น จึงไม่ได้เป็นการมุ่งเอาผิดต่อบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่อย่างใด

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดง ความเห็นว่า ประเด็นเกี่ยวกับกรณีที่มีจำเลยหลายคนหรือผู้ร่วมการกระทำความผิดหลายคนนั้น ขอ เสนอแนวทางให้เกิดความยืดหยุ่นมากขึ้นโดยหากดำเนินคดีต่อบุคคลที่อยู่ภายในประเทศแล้ว ควร กำหนดให้บุคคลที่หลบหนีไปต่างประเทศต้องถูกดำเนินคดีด้วยได้หรือไม่

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้ แสดงความเห็นว่า หากมองในเรื่องความเป็นธรรมต่อจำเลยกรณีการขอหรือฟื้นคดีชั้นพิจารณาใหม่ภายใน ๑ ปีนั้น มีประเด็นเสนอให้ที่ประชุมพิจารณา ๒ ประเด็น คือ

๑) กรณีจำเลยหลบหนีไปไม่ว่าก่อนหรือระหว่างการพิจารณาคดี จะไม่มีผลเรื่องคดี ขาดอายุความ เนื่องจากคณะกรรมการวิสามัญได้มีมติให้เพิ่มความเป็นมาตรา ๒๔/๑ ยกเว้นอายุ ความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๘ แล้ว หากศาลพิพากษาให้ประหารชีวิตจำเลยหรือจำคุก จำเลยตลอดชีวิต จำเลยก็ไม่สามารถอุทธรณ์ได้เพราะการอุทธรณ์นั้นจำเลยต้องมาแสดงตนต่อศาล ซึ่ง ไม่สามารถยื่นอุทธรณ์ได้ เพราะคดีดังกล่าวไม่มีตัวจำเลยมาศาล รวมทั้งต้องส่งให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา พิจารณาหรือไม่ เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ได้บัญญัติไว้ ประกอบกับใน กรณีดังกล่าวประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีอาญากำหนดให้จำเลยที่ถูกลงโทษประหารชีวิตศาล ต้องส่งให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาว่าสามารถยื่นอุทธรณ์ได้หรือไม่

๒) กรณีศาลมีคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิตแล้วจำเลยปฏิเสธ แต่ภายหลัง สามารถจับกุมตัวจำเลยได้ภายหลังพ้นระยะเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา จำเลยจะมีสิทธิร้อง ขอให้หรือฟื้นคดีชั้นพิจารณาใหม่หรือไม่ นอกจากนี้ หากพ้นระยะเวลายื่นคำร้องขอหรือฟื้นคดีชั้นพิจารณา

ใหม่แล้ว ก็ย่อมล่วงพ้นระยะเวลายื่นอุทธรณ์ (กฎหมายกำหนดให้จำเลยต้องอุทธรณ์ภายใน ๑ เดือน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา) ทำให้จำเลยไม่สามารถยื่นอุทธรณ์ได้ เช่นนี้หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังกล่าวจะเหมาะสมหรือไม่ เพราะเมื่อพิจารณาตามหลักการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยของประเทศฝรั่งเศสจะกำหนดให้เป็นสิทธิของจำเลยโดยที่จำเลยไม่ต้องขอ และระยะเวลาที่สามารถยื่นขอหรือฟื้นคดีชั้นพิจารณาใหม่ถือหลักให้เท่ากับอายุความคดีอาญา

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมวิธีการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า หากจะขยายระยะเวลา ๑ ปี ที่กำหนดให้จำเลยขอหรือฟื้นคดีชั้นพิจารณาใหม่ออกไป มีข้อพิจารณาว่า

๑) กำหนดระยะเวลาที่ยาวนานกว่านั้นจะทำให้พยานหลักฐานต่าง ๆ สูญหายหรือเสียหาย หรือในกรณีความทรงจำของพยานบุคคลก็อาจเลือนรางไป

๒) ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยอาจใช้เป็นช่องทางประวิงเวลามาขอใช้สิทธิในการขอฟื้นคดีชั้นพิจารณาใหม่

๓) องค์คณะผู้พิพากษาในคดีที่มีการร้องขอให้หรือฟื้นคดีชั้นพิจารณาใหม่มีโอกาสเป็นองค์คณะคนละชุดกับองค์คณะเดิม และอาจเกิดข้อครหาในกรณีที่คำพิพากษาขององค์คณะเดิมแตกต่างจากคำพิพากษาขององค์คณะในคดีที่ได้มีการขอฟื้นคดีชั้นพิจารณาใหม่

๔) หากพิจารณาถึงประโยชน์ที่สังคมจะได้รับ แม้ว่าคดีที่มีการขอหรือฟื้นคดีชั้นพิจารณาใหม่จะเป็นการพิจารณาพิพากษาโดยไม่มีตัวจำเลยตามมาตรา ๒๗ แต่คดีตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ก็ได้มีการตรวจพยานหลักฐานจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. และอัยการก่อนยื่นฟ้องต่อศาลชั้นหนึ่งแล้ว ซึ่งโดยหลักแล้วต้องถือว่าไม่ใช่เป็นการตรวจสอบพยานฝ่ายเดียว

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ข้อเสนอดังกล่าวมีขึ้นเพื่อให้เกิดความชัดเจน ป้องกันการขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน และให้ถือว่าคณะกรรมการวิสามัญได้มีการหารือในประเด็นดังกล่าวแล้ว เพราะโดยหลักแล้วการพิจารณาคดีอาญาควรให้โอกาสในการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลยอย่างน้อยหนึ่งครั้ง แต่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดว่าหากจำเลยไม่มาถือเป็นการสละสิทธิ ซึ่งอาจทำให้ขัดต่อหลักสากลได้

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า การพิจารณาคดีลับหลังจำเลยในกรณีนี้มีหลักประกันอย่างหนึ่ง คือ การให้ศาลเป็นผู้ทำหน้าที่ค้นหาความจริง และตรวจสอบพยานหลักฐานก่อนตัดสินและตีแผ่ให้ทราบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานทั้งหมดเป็นอย่างไร เพื่อให้ข้อโต้แย้งทางการเมืองและความเห็นที่แตกต่างทางสังคมลดลงได้

นายสมชาย แสวงการ โฆษกคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า หากที่ประชุมเห็นพ้องด้วยตามความเห็นของผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมที่เสนอให้คงหลักการรับฟังความทุกฝ่าย อาจทำให้ขัดต่อหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้ยกร่างมาซึ่งจะขัดต่อข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ทั้งนี้ ในประเด็นการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยแบบมีตัวหรือไม่มีตัวจำเลยสามารถแยกพิจารณาได้ ๒ ประเด็น คือ ๑) กรณีมีตัวจำเลยมีหลักเกณฑ์อย่างไร และ ๒) หากไม่มีตัวจำเลยจะกำหนดข้อยกเว้นเป็นประการใด ทั้งนี้ โดยหลักการออกกฎหมายจะต้องนำมาใช้บังคับกับทุกคนอยู่แล้ว

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ประเด็นการแก้ไขดังกล่าว นายอติคม อินทุภูติ เลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ ขอสงวนความเห็น ให้คงหลักการเดิม คือ หลักการรับฟังคู่ความทุกฝ่าย โดยขอให้จำเลยมาศาลอย่างน้อยหนึ่งครั้ง

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ประเด็นสำคัญนอกเหนือจากการพิจารณาคดีในชั้นศาล คือ การไต่สวนพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่ามีการให้ความยุติธรรมต่อผู้ถูกกล่าวหาอย่างน้อยเพียงใด โดยเฉพาะกรณีหากผู้ถูกกล่าวหาไม่ปรากฏตัวเลยตั้งแต่ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจทำให้เกิดปัญหาในเชิงหลักการหรือแนวคิดได้ เพราะจำเลยได้มีการหลบหนีตั้งแต่ในชั้นการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ได้มีการไต่สวนโดยไม่มีตัวจำเลยตลอดมาจนมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาล

นายธรรมนูญ เรืองดิษฐ์ กรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า การพิจารณาคดีในระบบกล่าวหาเห็นพ้องด้วยที่จะต้องมีการไต่สวนมาศาล แต่ในส่วนของการไต่สวนเป็นกรณีต้องดำเนินการค้นหาความจริงโดยเจ้าหน้าที่รัฐ โดยกระบวนการค้นหาความจริงจะเริ่มตั้งแต่ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งก่อนชี้มูลความผิดคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องแจ้งข้อกล่าวหาต่อผู้ถูกกล่าวหาให้รับทราบ หากแจ้งแล้วผู้ถูกกล่าวหาไม่มา แต่ทนายความมาแทน หลังจากนั้นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็สามารถชี้มูลความผิดก่อนส่งให้ศาลพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น จึงเห็นด้วยตามร่างที่กรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า การพิจารณาคดีลับหลังจำเลยเป็นหลักการที่ไม่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ นอกจากนี้ การไต่สวนและศาลรับฟังพยานหลักฐานอย่างรอบด้านแล้วนั้นไม่ใช่ประเด็นที่มีข้อถกเถียงในเรื่องสิทธิมนุษยชน เพราะประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน คือ การให้สิทธิจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยาน โดยเชื่อว่าพยานจะไม่ให้การเท็จและให้สิทธิจำเลยในการซักถามพยานได้ ดังนั้น ประเด็นนี้จึงไม่ใช่เรื่องการรับฟังพยานหลักฐานครบถ้วนและรอบด้านแล้วหรือไม่ ดังนั้น ประเด็นการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยต้องชี้แจงให้ครอบคลุมและชัดเจน

ศ.อ.อ.
๙

ประเด็นการซักถามเพิ่มเติม

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ ได้ตั้งข้อซักถามเพิ่มเติมว่า ในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๔๕ กล่าวคือ คดีที่ศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต แม้ไม่มีการยื่นอุทธรณ์แต่ศาลต้องส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์นั้น เมื่อเปรียบเทียบกับคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หากปรากฏว่าไม่สามารถอุทธรณ์ได้เพราะไม่มีตัวจำเลยมาศาลกรณีดังกล่าวต้องดำเนินการอย่างไร เนื่องจากมาตรา ๒๔๕ นำมาใช้บังคับไม่ได้ เพราะคดีดังกล่าวเป็นของศาลฎีกาพิจารณา

ต่อประเด็นดังกล่าว **ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการสิทธิการวิสามัญ** ได้แสดงความเห็นว่า คดีตัวอย่างที่เสนอดังกล่าวเริ่มกระบวนการพิจารณาที่ศาลฎีกา ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เหมือนศาลชั้นต้นและได้กำหนดให้มีการอุทธรณ์ได้ จึงเห็นว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๔๕ สามารถนำมาใช้บังคับได้โดยอนุโลม และเป็นหลักการความยุติธรรมที่สนับสนุนการพิจารณาคดีแบบไม่มีตัวได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยืนยันศาลได้ดำเนินการไปตามหลักความยุติธรรมแล้ว

นายศุภกิจ แยมประชา ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา สำนักงาน ศาลยุติธรรม ได้แสดงความเห็นว่า การกล่าวหาหลักการระบบไต่สวนเป็นการค้นหาความจริงโดยศาล ส่วนระบบกล่าวหาเป็นการต่อสู้ระหว่างโจทก์และจำเลยนั้นถือว่าไม่ถูกต้องเสมอไป เพราะไม่ว่าจะเป็นระบบไต่สวนหรือระบบกล่าวหาจะเป็นการค้นหาความจริงทั้งสิ้น ส่วนที่แตกต่างกันจะเป็นวิธีการค้นหาความจริงเท่านั้น ประกอบกับ เอกสารข้อมูลต่างประเทศที่นำมาเสนอต่อที่ประชุม เมื่อแปลความแล้วก็ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสียทีเดียว และได้เสนอแนวทางอื่นที่นำมาใช้บังคับในกรณีไม่มีตัวหรือได้ตัวจำเลย โดยใช้วิธีการสืบพยานล่วงหน้า ซึ่งทำให้เป็นทางการมากขึ้นในแง่ของหลักการพิจารณาคดีอาญาของศาลอาญาระหว่างประเทศสามารถดำเนินการได้

ส่วนข้อยกเว้นที่กำหนดให้จำเลยมีสิทธิในการพิจารณาคดีต่อหน้าตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อบทที่ ๑๔ ประกอบด้วยหลักการแจ้ง ๓ ประการ คือ

- ๑) ต้องมีการแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบข้อกล่าวหา
  - ๒) ต้องมีการแจ้งวันเวลาในการพิจารณาคดี
  - ๓) ต้องมีการแจ้งว่าหากผู้ถูกกล่าวหาไม่มาศาลจะได้รับผลกระทบอย่างไรบ้าง
- ดังนั้น จึงเป็นที่มาว่าผู้ถูกกล่าวหาจะต้องมาปรากฏตัวต่อศาลสักครั้งหนึ่งก่อน นอกจากนั้น ประเทศในทวีปยุโรปก็ถือว่าการแจ้งตามแบบพิธีไม่สามารถใช้บังคับได้ ซึ่งหากที่ประชุมยอมรับให้มีการแจ้งตามแบบพิธีและกำหนดให้มีการสืบพยานลับหลังแล้ว เมื่อต่อมา

น.อ.อ.

จำเลยปรากฏตัวขึ้นก็ควรกำหนดให้สามารถรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้โดยอัตโนมัติ การดำเนินการจึงจะถือว่าสอดคล้องกับหลักสากล

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมาธิการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ระบบการค้นหาคความจริงในระบบกล่าวหาโจทก์และจำเลยต้องนำพยานหลักฐานมาแสดงต่อศาล ซึ่งฝ่ายใดสามารถโน้มน้าวให้ศาลเชื่อถือได้มากกว่าย่อมจะชนะคดี แต่ประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ ศาลได้มีการดำเนินการค้นหาข้อเท็จจริงว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ เพราะโดยหลักการค้นหาคความจริง ศาลผู้กล่าวหา และผู้ถูกกล่าวหาต้องร่วมกันในการค้นหาคความจริง อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันศาลอาจไม่ค่อยยอมรับกระบวนการไต่สวนในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เท่าที่ควร ซึ่งปัจจัยหนึ่งอาจเป็นเพราะศาลเห็นว่าการจัดทำสำนวนต่าง ๆ ในชั้นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่ละเอียดและมีช่องว่าง ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันการครหาในเรื่องการไม่ให้สิทธิแก่จำเลยอย่างเต็มที่ในการต่อสู้คดี การพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลยจะต้องดำเนินการไต่สวนพยานหลักฐานเพื่อค้นหาคความจริงให้ละเอียดรอบคอบตั้งแต่ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อป้องกันข้อครหาว่าการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยไม่มีความโปร่งใสหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ เพราะโดยหลักการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องดำเนินการให้ละเอียดรอบคอบตั้งแต่ขั้นต้น

ส่วนประเด็นการเสนอให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๕๕ มาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้เพื่อใช้กับคดีที่ถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต โดยกำหนดให้องค์คณะในชั้นต้นมีหน้าที่ส่งสำนวนคดีไปยังศาลฎีกา (องค์คณะในชั้นอุทธรณ์) เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้มีการพิจารณาอุทธรณ์ได้อีกชั้นหนึ่งนั้น ในฐานะผู้แทนกรรมการร่างรัฐธรรมนูญไม่ขัดข้องและเห็นพ้องตามที่ประธานคณะกรรมการวิสามัญเสนอ

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า การเสนอแก้ไขมาตรา ๒๕๘ ว่าด้วยการขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ควรกำหนดให้นำพยานหลักฐานในคดีที่ได้ตัดสินไปแล้วและพยานหลักฐานใหม่มาประกอบการพิจารณาในคดีที่ขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ โดยการเพิ่มสาระสำคัญในเรื่องดังกล่าวยังมีผลในเรื่องแสดงให้สาธารณชนได้เห็นข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเปรียบเทียบระหว่างคดีเดิมและคดีที่ได้มีการขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ด้วย

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า หากมีกรณีที่ศาลได้สืบพยานโจทก์ไปแล้วและพยานหลักฐานนั้นจำเลยไม่ได้ถามค้านพยานไว้เนื่องจากจำเลยไม่มาศาลและจำเลยก็ไม่ได้ตั้งทนายความเข้ามาต่อสู้คดีแทน หากต่อมาศาลมีคำพิพากษาตัดสินคดีไปแล้ว ภายหลังจากจำเลยจะขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่และขออนุญาตศาลถามค้านพยานคนที่เคยเบิกความไว้ในคดีเดิม เช่นนี้จำเลยจะกระทำได้หรือไม่

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า โดยหลักการแล้ว สามารถกำหนดในกฎหมายได้ว่าพยานหลักฐานใดที่พิจารณาไปแล้วในคดีเดิมไม่เสียไป และศาลสามารถรับฟังพยานหลักฐานนั้นมาประกอบการพิจารณาใหม่ได้ตลอดอยู่แล้ว

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง มีหลักการสำคัญ ๒ ประการ คือ ๑) คดีที่ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาตามมาตรา ๒๗ และมีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด หากภายหลังจำเลยมีพยานหลักฐานใหม่ที่อาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ จำเลยจะมาแสดงตนต่อศาลและยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ แต่ต้องยื่นเสียภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา และ ๒) ศาลมีอำนาจสั่งรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ตามที่เห็นสมควร กรณีตามที่เห็นสมควรหรือไม่เห็นควรให้อยู่ในเงื่อนไขจำเลยมีพยานหลักฐานใหม่ที่อาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ จึงตั้งข้อซักถามว่าหลักการดังกล่าวเหมือนหรือแตกต่างกับกฎหมายของประเทศอื่นที่มีการบัญญัติหลักการดังกล่าวไว้ด้วยหรือไม่

ต่อประเด็นดังกล่าว นายณรงค์ ทับทิมไสย์ ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา กล่าวเพิ่มเติมในประเด็นที่ นายศุภกิจ แยมประชา ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกาได้เสนอต่อที่ประชุมว่า จากการตรวจสอบกฎหมายประเทศฝรั่งเศสเกี่ยวกับหลักการพิจารณาลับหลังและการขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้นั้น ประเทศฝรั่งเศสมีการกำหนดไว้แตกต่างจากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ โดยประเทศฝรั่งเศสกำหนดให้มีการรื้อฟื้นคดีขึ้นใหม่ได้โดยอัตโนมัติ กล่าวคือ หากจำเลยร้องขอต่อศาลให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ศาลไม่สามารถปฏิเสธได้ ศาลต้องมีคำสั่งรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ เพราะขัดกับหลักการเผชิญหน้าตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของประเทศในทวีปยุโรป นอกจากนี้ เมื่อตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับสถิติคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พบว่ามีเพียง ๔ คดี เท่านั้นที่จำเลยได้หลบหนีไปตั้งแต่เริ่มกระบวนการพิจารณา ดังนั้น การตรากฎหมายในลักษณะนี้จะมีเหตุผลเพียงพอกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับภาพลักษณ์ของประเทศไทยหรือไม่

พลโท อำพน ชูประทุม รองประธานคณะกรรมการการวิสามัญ คนที่สาม ได้แสดงความเห็นว่า แม้จำนวนคดีที่จำเลยได้หลบหนีไปจะมีน้อย แต่คดีประเภทนี้มักจะสร้างความเสียหายต่อประเทศชาติอย่างมาก ซึ่งการให้ความสำคัญกับสิทธิของจำเลยที่จะได้รับในกระบวนการยุติธรรมเป็นเรื่องที่ดี แต่ก็อาจทำให้สิทธิของประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งได้รับความเสียหายจากการทุจริตคอร์รัปชันไม่ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกัน

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ในมุมมองของศาลยุติธรรมคงไม่ได้พิจารณาแต่เฉพาะประเด็นการให้ความคุ้มครองหรือพิทักษ์สิทธิของจำเลยเพียงด้านเดียว แต่คงพิจารณาถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกรณีหากมีคำพิพากษาไป

มติที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติในการพิจารณามาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๐ เป็นดังนี้

มาตรา ๒๖

ที่ประชุมเห็นควรให้รอการพิจารณาในประเด็นหลักการกำหนดให้ในการยื่นฟ้องคดีต่อศาล โดยมีตัวหรือไม่มีตัวจำเลยให้อายุความสะดุดหยุดลง เนื่องจากมีประเด็นเชื่อมโยงกับมาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ จึงมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมไปหารือร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง ก่อนเสนอความเห็นต่อที่ประชุมในครั้งถัดไป ทั้งนี้ นายอธิคม อินทุภูติ เลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ ขอสงวนความเห็น ตัดมาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ ออก

โดยเบื้องต้นที่ประชุมเห็นควรแก้ไขมาตรา ๒๖ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๖ ในการยื่นฟ้องคดีต่อศาล ให้อัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาศาลในวันฟ้องคดี ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มาศาลและอัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหลักฐานแสดงต่อศาลว่าได้เคยมีการออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหาแล้วแต่ยังไม่ได้ตัวมา หรือเหตุ ที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มาศาลเกิดจากการประวิงคดี หรือไม่มาศาลตามนัดโดยไม่มีเหตุแก้ตัวอันควร ให้ศาลรับคำฟ้องไว้พิจารณาได้ แม้จะไม่ปรากฏผู้ถูกกล่าวหาต่อหน้าศาล

ควรสั่งตามวรรคหนึ่งถ้าได้ส่งหนังสือถึงผู้ถูกกล่าวหาหรือ ญาติผู้ต้องหาหรือที่อยู่ ที่ปรกฏตามหลักสูททวงหนี้เขียนตามกฎหมายแล้วด้วยควรเขียนรายละเอียดไว้ให้ถือว่าได้แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบโดยชอบแล้ว

เมื่อศาลรับคำฟ้องไว้พิจารณาคดีตามวรรคหนึ่งแล้ว หรือในกรณีที่จำเลยหลบหนี ในระหว่างที่คดีพิจารณาคดีของศาล มิให้นำอายุความตามที่ยัญญัติไว้ในมาตรา ๘๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับแก่คดีนั้น”

มาตรา ๒๗

ที่ประชุมเห็นควรให้รอการพิจารณามาตรา ๒๗ กรณีการกำหนดให้ในกรณีที่ศาลรับฟ้องไว้ ตามมาตรา ๒๖ ให้ศาลออกหมายจับจำเลย ในระหว่างที่ยังจับจำเลยไม่ได้ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีต่อไป โดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย แต่ไม่ตัดสิทธิจำเลยที่จะตั้งทนายความมาดำเนินการแทนตนได้ จึงมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมไปหารือร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง ก่อนเสนอความเห็นต่อที่ประชุมในครั้งถัดไป ทั้งนี้ นายอธิคม อินทุภูติ เลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ ขอสงวนความเห็น ตัดมาตราดังกล่าวออก โดยในเบื้องต้นที่ประชุมเห็นควรแก้ไขมาตรา ๒๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๗ ในกรณีที่อัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นฟ้องคดีโดยยัง มิได้ตัวผู้ถูกกล่าวหาศาลรับฟ้องไว้ตามมาตรา ๒๖ เมื่อศาลได้ประทับรับฟ้องแล้ว และเป็นกรณีที่ศาลยังมิได้ออกหมายจับ ให้ศาลออกหมายจับจำเลยและพิจารณาคดีต่อไปได้ โดยถือว่าจำเลย ไม่ติดใจที่จะให้มีทนายความต่อหน้าจำเลย แต่ไม่ตัดสิทธิจำเลยที่จะตั้งทนายความมาดำเนินการแทน

คนได้ โดยให้ศาลลดทอนลงไว้ และให้ศาลมีอำนาจตีความคดีและพิพากษาต่อไปได้โดยไม่ต้องขอความเห็นต่อหน้าศาล และให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดตามหรือจับกุมจำเลยรายงานผลการติดตามจับกุมเป็นระยะตามที่ศาลกำหนด

ในระหว่างที่ยังจับจำเลยไม่ได้ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีต่อไปโดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย แต่ไม่ตัดสิทธิจำเลยที่จะตั้งทนายความมาดำเนินการแทนตนได้

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่เป็นการตัดสิทธิจำเลยที่จะมาศาลเพื่อต่อสู้คดีในเวลาใดก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา แต่การมาศาลดังกล่าวไม่มีผลให้การไต่สวนและการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ได้ทำไปแล้วต้องเสียไป”

มาตรา ๒๘

๑) ที่ประชุมเห็นควรให้รื้อการพิจารณามาตรา ๒๘ ประเด็นกำหนดให้ในคดีที่ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาตามมาตรา ๒๗ กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ เนื่องจากมาตราดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับมาตรา ๒๗ จึงมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมไปหารือร่วมกันอีกครั้งหนึ่งก่อนเสนอความเห็นต่อที่ประชุมในครั้งถัดไป

๒) นายอธิคม อินทุภูติ เลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ ขอสงวนความเห็น ตัดมาตราดังกล่าวออก

๓) เห็นควรกำหนดให้คำสั่งของศาลในเรื่องการขอหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่เป็นที่สุด โดยในเบื้องต้นที่ประชุมเห็นควรแก้ไขมาตรา ๒๘ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๘ ในคดีที่ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาตามมาตรา ๒๗ และมีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด ถ้าภายหลังจำเลยมีพยานหลักฐานใหม่ที่อาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ จำเลยจะมาแสดงตนต่อศาลและยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้หรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ แต่ต้องยื่นเสียภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา และให้ศาลมีอำนาจสั่งหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ตามที่เห็นสมควร คำสั่งของศาลในกรณีเช่นนี้ให้เป็นที่สุด

การดำเนินการในการหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา”

มาตรา ๓๐

ที่ประชุมเห็นควรให้รื้อการพิจารณามาตรา ๓๐ วรรคสอง ประเด็นการกำหนดให้ศาลมีอำนาจไต่สวนพยานหลักฐานลับหลังจำเลยตามมาตรา ๒๗ ในประเด็นเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมสาระสำคัญในเรื่องที่ศาลคงมีดุลพินิจไต่สวนพยานหลักฐานลับหลังจำเลยได้หากเห็นสมควร ซึ่งที่ประชุม

เห็นควรปรับถ้อยคำให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น จึงมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมนำไปปรับถ้อยคำอีกครั้งก่อนนำมาเสนอต่อที่ประชุมพิจารณาในครั้งถัดไป

โดยในเบื้องต้นที่ประชุมเห็นควรแก้ไขมาตรา ๓๐ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๐ การพิจารณาและไต่สวนพยานหลักฐานให้กระทำโดยเปิดเผย

เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะสำคัญ ให้ศาลมีคำสั่งให้พิจารณาเป็นการลับได้

ภายใต้บังคับมาตรา ๒๗ เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดย

ไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจไต่สวนพยานหลักฐานลับหลังจำเลยได้รวมทั้งในกรณีดังต่อไปนี้ เมื่อตัวเลขหมุดศาลแล้วคดีหลังจกนั้น ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาไต่สวนพยานหลักฐานและพิพากษาคดีลับหลังได้

(๑) จำเลยไม่อาจมาฟังการไต่สวนพยานหลักฐานได้เนื่องจากความเจ็บป่วยหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยาน

(๒) จำเลยเป็นนิติบุคคลและศาลได้ออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นแล้วแต่ยังจับตัวมาไม่ได้

(๓) จำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้วแต่ได้หลบหนีไปและศาลได้ออกหมายจับแล้วแต่ยังจับตัวมาไม่ได้ หรือจำเลยไม่มาศาลโดยไม่มีเหตุอันสมควร

(๔) ในระหว่างพิจารณาหรือไต่สวน ศาลมีคำสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาเพราะเหตุขัดขวางการพิจารณา หรือจำเลยออกไปจากห้องพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล

(๕) จำเลยทราบวันนัดแล้วไม่มาศาล โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องไต่สวนพยานหลักฐานใดในวันนั้นโดยไม่เลื่อนคดี

(๖) เมื่อได้ออกหมายจับจำเลยตามมาตรา ๒๗ แต่ไม่สามารถจับจำเลยได้ภายในสามเดือนนับแต่ออกหมายจับ และโจทก์ยื่นคำร้องขอโดยมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า หากนั้นซ้ำจะทำให้พยานหลักฐานในคดีสูญหายหรือเสียหาย หรือจะกระทบต่อประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

กรณีตาม (๓) ในกรณีที่ต้องมีการส่งหนังสือ คำสั่ง หรือหมายอาญาของศาลให้ส่งไปยังทนายความของจำเลยแทน”

๓.๑.๒) พิจารณามาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ ตามที่นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาวิสามัญ เสนอแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

มาตรา ๓๒ วรรคสาม

“ในวันพิจารณาคดีครั้งแรกเมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลและศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟังและถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่จะให้หารต่อสู้อย่างไรบ้างคำให้การของจำเลยให้บันทึกไว้ถ้าจำเลยไม่ให้การก็ให้บันทึกไว้และถ้าจำเลยให้การปฏิเสธหรือไม่ให้การให้ศาล

กำหนดวันตรวจพยานหลักฐานโดยให้โจทก์และจำเลยทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบสี่วันก็ให้ศาลกำหนดวันนัดพร้อมเพื่อพิจารณากำหนดพยานหลักฐานที่จะไต่สวนโดยให้โจทก์และจำเลยทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบสี่วันและมอบหมายให้บุคคลหรือคณะบุคคลที่ศาลแต่งตั้งตามมาตรา ๖ วรรคสาม ประชุมคู่ความเพื่ออธิบายขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในระบบไต่สวนของศาล ตลอดจนวิธีการไต่แย้งพยานหลักฐานและการเสนอพยานหลักฐานเพื่อสนับสนุนข้อไต่แย้งของตนให้คู่ความทราบโดยละเอียดชัดเจน เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถเข้ามีส่วนร่วมในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจะเป็นประโยชน์แห่งความยุติธรรมต่อไป ในกรณีที่จำเลยมิได้มาศาลในวันพิจารณาคดีครั้งแรกไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ถือว่าจำเลยให้การปฏิเสธ”

เหตุผลประกอบข้อเสนอ

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ความในมาตรา ๓๒ ซึ่งว่าด้วยการดำเนินกระบวนการในวันนัดพิจารณาคดีครั้งแรก ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาศึกษาฯ ล่วงหน้า มีความเห็นประการหนึ่งว่าควรกำหนดให้มีวันนัดพร้อมเพื่อพิจารณากำหนดพยานหลักฐานที่จะไต่สวนตามที่ปรากฏข้างต้น โดยถ้อยคำดังกล่าวเป็นแนวคิดที่ต้องการกำหนดให้คู่ความเข้ามีส่วนร่วมในการแสวงหาข้อเท็จจริงร่วมกับศาล เพื่อให้ศาลได้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นให้มากที่สุด ให้โจทก์จำเลยมีสิทธิที่จะปกป้องตนเองในคดีนั้นอย่างเต็มที่ ปิดช่องว่างที่ทำให้ขาดตกบกพร่องทั้งหมดได้

ข้อเสนอข้างต้น เป็นการนำกระบวนการในทางปฏิบัติที่ศาลใช้อยู่แล้วมาบัญญัติไว้ในกฎหมาย เพื่อแก้ปัญหาความไม่สอดคล้องกันของกฎหมายกับความเป็นจริง เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดวันนัดต่อเนื่องจากวันนัดพิจารณาคดีครั้งแรกโดยใช้ระบบหรือวิธีการแบบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั่วไป ในลักษณะของวันนัดตรวจพยานหลักฐาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติที่ไม่สามารถให้คู่ความตรวจพยานหลักฐานต่อหน้าผู้พิพากษาทั้งองค์คณะได้ (ด้วยข้อจำกัดเรื่องจำนวนผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะและปริมาณของพยานหลักฐานในแต่ละคดี) ประกอบกับในระยะแรกของการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญคู่ความ และทนายความยังไม่คุ้นชินกับการพิจารณาคดีในระบบไต่สวน ดังนั้น ศาลยุติธรรมจึงได้กำหนดให้มีเลขานุการองค์คณะมาช่วยอธิบายลักษณะ กระบวนการขั้นตอน และระบบการดำเนินคดีในระบบไต่สวนให้คู่ความทราบก่อน ข้อเสนอดังกล่าวจึงเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบพยานหลังนัดแรก นอกจากนี้ หากไม่มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญให้ชัดเจน องค์คณะผู้พิพากษาที่ได้รับเลือกมาแต่ละองค์คณะก็อาจจะมีแนวทางการพิจารณาที่แตกต่างกันไป ระบบการตรวจพยานหลักฐานจะขาดความแน่นอน ส่วนเหตุที่ไม่เสนอให้นำเรื่องวันนัดพร้อมเพื่อกำหนดพยานหลักฐานที่จะไต่สวนไปกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา เนื่องจากไม่เป็นการแน่นอนว่าผู้ที่ยกร่าง

ข้อกำหนดฯ จะมีความเข้าใจในทางปฏิบัติของการพิจารณาตีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาย่อมมีความมั่นคงแน่นอนน้อยกว่ากฎหมายในระดับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ประเด็นการพิจารณา

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ข้อเสนอดังกล่าวมีผลทางกฎหมายบังคับให้ศาลต้องกำหนดวันนัดพร้อมเพื่อกำหนดพยานหลักฐานที่จะไต่สวนในทุกกรณี อันจะเห็นได้จากการใช้ถ้อยคำว่า “ก็ให้ศาลกำหนด” ซึ่งในทางปฏิบัติคดีจึงใจไม่เย็นบัญญัติแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินจะไม่มี การสืบพยานหลักฐานในวันนัดตรวจพยานหลักฐาน รวมทั้งประเด็นดังกล่าวคณะกรรมการพิจารณาศึกษาฯ ล่วงหน้าได้มีการหารือกันว่าควรตั้งเป็นข้อสังเกตให้นำไปกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติ หากในอนาคตมีความจำเป็นต้องปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงวิธีการตรวจพยานหลักฐาน

นายไพโรจน์ โปเล็ม ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา ได้แสดงความเห็นว่า ประเด็นดังกล่าวได้รับทราบและนำไปหารือในแผนกคดีอาญาฯ หลายครั้ง ซึ่งในทางปฏิบัติ ภายหลังจากวันนัดพิจารณาคดีครั้งแรกเมื่อได้พบตัวจำเลยหรือจำเลยได้ยื่นคำให้การเสร็จสิ้นแล้วศาลจะนัดตรวจพยานหลักฐาน โดยก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐานขั้นตอนการทำงานที่ผู้ช่วยผู้พิพากษาต้องไปดำเนินการ ซึ่งในทางปฏิบัติบางครั้งก็ต้องตรวจพยานหลักฐานหลายปาก การกำหนดให้องค์คณะผู้พิพากษามาดำเนินการตรวจพยานหลักฐานในวันนัดอาจทำให้เป็นภาระต่อองค์คณะผู้พิพากษาให้พิจารณาคดีไม่แล้วเสร็จได้

ขั้นตอนการดำเนินงานของผู้ช่วยผู้พิพากษาดังกล่าวเป็นการทำหน้าที่ตรวจสอบพยานหลักฐาน โดยได้กำหนดในบทบัญญัติกำหนดให้องค์คณะมอบหมายผู้พิพากษาในแผนกคดีอาญาปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือตามที่ได้รับมอบหมายได้ ดังนั้น องค์คณะผู้พิพากษาจะมอบหมายให้ผู้ช่วยผู้พิพากษาขององค์คณะผู้พิพากษาในแผนกคดีอาญาฯ เป็นผู้ไปตรวจพยานหลักฐานร่วมกับคู่ความแทน โดยปัจจุบันการดำเนินการดังกล่าวเป็นภารกิจที่ดำเนินการเป็นปกติแล้วในแผนกคดีอาญาฯ และไม่เคยมีปัญหาในทางปฏิบัติแต่อย่างใด ดังนั้น จึงกำหนดให้ในการตรวจพยานหลักฐานองค์คณะมีคำสั่งให้เลขานุการองค์คณะผู้พิพากษาในแผนกคดีอาญาฯ ในศาลฎีกาดำเนินการแทนองค์คณะก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐานและรายงานต่อองค์คณะผู้พิพากษาต่อไป ทั้งนี้ การดำเนินการตามคำสั่งดังกล่าวโดยการตรวจพยานหลักฐานแต่ละชั้นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีหรือไม่ประการใด เพื่อให้คงไว้เฉพาะพยานหลักฐานสำคัญน้อยชิ้นหรือน้อยรายได้ โดยพยานหลักฐานที่มีความเห็นไม่ตรงกันจะเป็นหน้าที่ขององค์คณะผู้พิพากษาวินิจฉัยความเห็นนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม หากต้องการให้กำหนดแนวทางดังกล่าวข้างต้นไว้ ก็ควรนำไปกำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาจึงเหมาะสมกว่า เพราะหากนำมาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้อาจทำให้ต้องดำเนินการกำหนดวันนัดตรวจ

พยานหลักฐานทุกคดีได้ เพราะในทางปฏิบัติไม่จำเป็นต้องใช้ทุกคดี รวมทั้งกรณีการนัดฟ้องโดยปกติเป็นอำนาจของศาลที่จะทำการวันนัดฟ้องได้

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า มีข้อพิจารณาว่ากรณีการมอบหมายงานดังกล่าวมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าควรกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้หรือกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา โดยเห็นว่าหากบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ขอเสนอให้พิจารณาร่างมาตรา ๓๒ ของ นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ เสนอ แต่หากเห็นควรกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาก็นำไปตั้งเป็นข้อสังเกตท้ายรายงานผลการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ

นายชาญณรงค์ ปราณจิตร ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ประจำสำนักประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม กล่าวต่อที่ประชุมว่า ร่างมาตรา ๓๒ ที่เสนอต่อที่ประชุมดังกล่าวเป็นการกำหนดรายละเอียดมากเกินไป เพราะในชั้นก่อนหรือชั้นตรวจพยานหลักฐานทั่วไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๓/๒ ได้กำหนดวิธีการในวันนัดตรวจพยานหลักฐานไว้เป็นขั้นตอนต่าง ๆ ที่มีรายละเอียดมาก หากต้องการกำหนดในลักษณะดังกล่าว ขอเสนอให้นำไปกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาจะเหมาะสมกว่า ซึ่งหากนำมาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ในอนาคตหากเกิดข้อติดขัดประการใดจะทำให้แก้ไขร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ยาก

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า เหตุผลที่เสนอบัญญัติวิธีการนี้ไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เนื่องจากจะทำให้เกิดความชัดเจนและแน่นอนว่าวิธีการนี้ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้นจะมีการใช้ในทุกคดี เพราะองค์คณะผู้พิพากษาตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มาจากการเลือกเป็นรายคดี และกฎหมายก็ได้กำหนดขั้นตอนกระบวนการในวันนัดไต่สวนพยานหลักฐานไว้ว่าต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในส่วนของผู้ช่วยผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่เลขานุการรายงานผลต่อองค์คณะผู้พิพากษาได้

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมต่อที่ประชุมว่า การกำหนดให้มีผู้ช่วยผู้พิพากษาเข้าไปดำเนินการตรวจพยานหลักฐานนั้นเป็นการดำเนินงานในลักษณะเป็นการกลั่นกรองขั้นหนึ่งก่อนเสนอให้องค์คณะผู้พิพากษาพิจารณาไม่ใช่เป็นการเข้าไปก้าวล่วงแต่อย่างใด ซึ่งในบางกรณีหากคู่ความหาหรือกันแล้วไม่ติดใจในพยานหลักฐานใดได้ก็ทำให้ไม่ต้องเสนอพยานหลักฐานดังกล่าวให้องค์คณะพิจารณาได้ แต่ประเด็นที่ต้องพิจารณาเป็นพิเศษ คือกรณีที่ตัวจำเลยต้องมาศาลอย่างน้อยหนึ่งครั้ง เพื่อเป็นหลักประกันว่าจำเลยมีส่วนร่วมในการตรวจพยานหลักฐานนั้นด้วย แต่เมื่อหลักการใหม่ตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้

กำหนดให้สามารถดำเนินการพิจารณาตัดสินหลังจําเลยได้ตามมาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ การกําหนดไว้เคร่งครัดดังกล่าวให้ศาลต้องกำหนดให้มีวันนัดพร้อมเพื่อตรวจพยานหลักฐานในทุกคดี หากในอนาคตต้องเกิดปัญหาในทางปฏิบัติก็จะต้องแก้ไขร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ยากกว่าการนำไปกําหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ทั้งนี้ หากต้องการบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ อาจบัญญัติหลักการไว้เบื้องต้น โดยนำหลักแนวทางการปฏิบัติดังกล่าวไปกําหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาได้

นายณรงค์ ทับทิมไสย์ ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา ได้แสดงความเห็นว่า ในฐานะผู้พิพากษาในแผนกคดีอาญาฯ ข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมของนายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ เป็นแนวทางปฏิบัติที่แผนกคดีอาญาฯ ดำเนินการอยู่แล้ว และการเสนอแก้ไขดังกล่าวได้นำเข้าหารือผู้ช่วยผู้พิพากษาและผู้ช่วยผู้พิพากษาใหญ่ในแผนกคดีอาญาฯ แล้ว และเห็นว่าแนวทางที่เสนอเป็นแนวทางที่ดี แต่เนื่องจากเป็นการกำหนดรายละเอียดที่มากเกินไป จึงเห็นว่าควรนำไปบัญญัติไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาจะเหมาะสมกว่า อย่างไรก็ตาม เรื่องดังกล่าวยังไม่ถึงขนาดว่าได้นำเสนอต่อที่ประชุมแผนกคดีอาญาฯ ว่าเห็นควรบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาแต่อย่างใด

นายสักร กอแสงเรือง กรรมการวิสามัญและที่ปรึกษา ได้แสดงความเห็นว่า การนำไปบัญญัติไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ง่าย แต่ในทางกลับกันการนำไปบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ทำให้เกิดบรรทัดฐานที่ศาลจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันได้

นายสมชาย แสวงการ โฆษกคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ประเด็นสำคัญที่สังคมให้ความสนใจหรืออาจกลางแกลงใจอยู่ที่คู่ความในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้อาศัยเทคนิคหรือช่องว่างในการต่อสู้คดี ทำให้กระบวนการยุติธรรมเกิดความล่าช้าจนทำให้การพิจารณาคดีทุจริตทุกคดีใช้ระยะเวลานานมาก ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ประกอบกับเมื่อพิจารณาถ้อยคำที่นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ เสนอดังกล่าวแล้ว เห็นว่าหากนำมาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ไม่น่าจะก่อให้เกิดปัญหาแต่อย่างใด อีกทั้งยังทำให้การดำเนินคดีมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น ดังนั้น ในเบื้องต้นจึงเห็นพ้องด้วยกับการกําหนดไว้ให้ชัดเจนในมาตรา ๓๒ เสียเลย แต่อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาความเห็นของกรรมการวิสามัญที่เป็นผู้แทนกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นนี้ประกอบด้วย

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิสามัญ ในฐานะผู้แทนคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ได้ให้ข้อมูลและแสดงความเห็นว่า ความประสงค์ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญประการหนึ่ง คือ จะไม่เปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงานในทางปฏิบัติของศาลที่มีประสิทธิภาพอยู่แล้ว หรือกำหนดสิ่งใดเพิ่มเติมที่กลับมีผลให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าหรือด้อยประสิทธิภาพลง วิธีการใดที่ทำให้การ

พิจารณาคดีเป็นไปโดยรวดเร็วและทำให้ศาลได้ทราบข้อเท็จจริงในคดีมากที่สุดคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญย่อมไม่ขัดข้อง หากการเสนอขอแก้ไขดังกล่าวจะทำให้ศาลสามารถพิจารณาคดีได้รวมเร็ว และได้ข้อเท็จจริงมากขึ้น คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญก็ไม่ตั้งใจที่จะแก้ไขเพิ่มเติมตามที่นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการการวิสามัญ เสนอ

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า การเพิ่มถ้อยคำตามที่เสนอต้องมีความชัดเจนว่า ในกรณีที่ไม่มีตัวจำเลยมาศาล แต่จำเลยมอบหมายให้ทนายความของจำเลยมาศาลแทน ดังนี้ การกำหนดกระบวนการนัดพร้อมเพื่อตรวจพยานหลักฐานจะครอบคลุมถึงกรณีทนายความของจำเลยมาศาลแทนจำเลยหรือไม่

นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ถ้อยคำที่เสนอดังกล่าวครอบคลุมทั้งคดีที่มีตัวจำเลยหรือไม่มีตัวจำเลยมาศาลตามมาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ ด้วยแล้ว

นายไพโรจน์ โปเล็ม ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม ได้ชี้แจงเพิ่มเติมต่อที่ประชุมว่า ประเด็นความล่าช้าในการพิจารณาคดีบางคดีที่มีความล่าช้า คงไม่ใช่มีเหตุมาจากกระบวนการพิจารณาในวันนัดตรวจพยานหลักฐานแต่เพียงสาเหตุเดียว แต่เนื่องจากในบางคดีมีข้อเท็จจริงเกี่ยวเนื่องกับอีกคดีหนึ่ง บางคดีต้องมีการดำเนินการสืบพยานในการพิจารณาคดีหลายครั้งหรือหลายนัด และบางคดีมีการฟ้องทางแพ่งเข้ามาในคดีด้วย จึงทำให้การพิจารณาคดีบางคดีมีความล่าช้า

นายธรรมบุญ เรืองดิษฐ์ กรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า เดิมมาตรานี้เป็นเรื่องตรวจพยานหลักฐาน แต่คำว่า “ที่พิจารณากำหนด...” ในที่นี้หมายถึงอะไร

นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ประเด็นดังกล่าวจะมีการพิจารณาต่อไปในเรื่องนัดตรวจพยานหลักฐานว่ากรณีนี้เป็นการกำหนดวันไปก่อนล่วงหน้า

ผลการพิจารณา

ที่ประชุมมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมนำข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๒ ของนายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการการวิสามัญดังกล่าวกลับไปพิจารณาทบทวนและหารือต่อที่ประชุมแผนกคดีอาญา อีกครั้งหนึ่งว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ หรือควรปรับถ้อยคำเป็นประการใดก่อนนำมาเสนอต่อที่ประชุมครั้งถัดไป

มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง

“ให้โจทก์จำเลยยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลพร้อมสำเนาในจำนวนที่เพียงพอก่อนวันพิชิตบรรณตราสหภาพชนสหัฐในวันนัดพร้อมเพื่อพิจารณากำหนดพยานหลักฐานที่จะไต่สวนไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน”

เหตุผล

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขานุการคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เหตุผลที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง เพื่อเป็นการแก้ไขให้สอดคล้องกับการแก้ไขมาตรา ๓๒ วรรคสาม

ผลการพิจารณา

ในเบื้องต้น กรรมการวิสามัญส่วนใหญ่เห็นควรนำร่างมาตรา ๓๓ ที่นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขานุการคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมนำไปกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา และตั้งเป็นข้อสังเกตท้ายรายงานของคณะกรรมการวิสามัญจะเหมาะสมกว่า

มาตรา ๓๔

“มาตรา ๓๔ ในชั้นการตรวจพยานหลักฐาน ให้โจทก์จำเลยส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุต่อศาลเพื่อให้อีกฝ่ายตรวจสอบ เว้นแต่องค์คณะผู้พิพากษาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น เนื่องจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั้น หลังจกคดีนั้นให้โจทก์ผู้เสียหายแสวงหาพยานสหภาพชนสหัฐต่อองค์คณะผู้พิพากษาจำเลยมีสิทธิขอตรวจและขอคัดสำเนาสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะผู้ไต่สวนอิสระแล้วแต่กรณีที่โจทก์ส่งต่อศาลได้ และให้ศาลจัดเตรียมพยานหลักฐานที่คู่ความอ้างรวมทั้งที่ศาลมีคำสั่งเรียกมาจากการครอบครองของบุคคลภายนอกทั้งหมดไว้ เพื่อให้คู่ความสามารถตรวจพยานหลักฐานได้โดยสะดวกโดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่ของศาลรับผิดชอบควบคุมดูแลและอำนวยความสะดวกแก่คู่ความด้วย

เพื่อประโยชน์ในกรณีค้นหาคชพหุวิสัย แม้โจทก์ผู้เสียหายจะได้ยื่นบัญชีระบุพยานสหภาพชนสหัฐ ๓๓ หรือไม่ได้ส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุต่อศาลสหภาพชนสหัฐหนึ่ง เพราะเหตุที่โจทก์ผู้เสียหายไม่มีพยานสหภาพชนสหัฐ หรือแม้โจทก์ผู้เสียหายไม่ได้มีพยานสหภาพชนสหัฐได้ หรือมีพยานสหภาพชนสหัฐพยานสหภาพชนสหัฐหลังวันตรวจพยานสหภาพชนสหัฐ องค์คณะผู้พิพากษาจะไต่สวนพยานสหภาพชนสหัฐพยานสหภาพชนสหัฐเพิ่มเติมก็ได้

ให้จำเลยเสนอข้อโต้แย้งพยานหลักฐานของโจทก์ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ พร้อมพยานหลักฐานที่ประสงค์จะอ้างอิงเพื่อสนับสนุนข้อโต้แย้งของตนเป็นหนังสือต่อศาลและส่งสำเนาให้โจทก์ก่อนวันนัดพร้อมเพื่อพิจารณากำหนดพยานหลักฐานที่จะไต่สวนไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน แล้วให้โจทก์ตรวจสอบและคัดค้านข้อโต้แย้งและพยานหลักฐานของจำเลยเป็นหนังสือส่งต่อศาลพร้อม

สำเนาให้จำเลยอีกครั้งก่อนวันนัดพร้อมเพื่อพิจารณากำหนดพยานหลักฐานที่จะไต่สวนไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ในวันนัดพร้อมเพื่อพิจารณากำหนดพยานหลักฐานที่จะไต่สวน ให้ศาลถามคู่ความถึงความเกี่ยวข้องกับประเด็นและความจำเป็นที่ต้องไต่สวนพยานหลักฐานที่อ้างอิง ตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่าย

ในกรณีที่มิได้มีการโต้แย้งพยานหลักฐานใดองค์คณะผู้พิพากษาจะมีคำสั่งให้รับฟังพยานหลักฐานนั้นโดยไม่ต้องไต่สวนก็ได้ แต่หากมีการโต้แย้งพยานหลักฐานใดหรือเมื่อศาลเห็นเองให้องค์คณะผู้พิพากษาดำเนินการไต่สวนพยานหลักฐานนั้นต่อไปตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม”

เหตุผล

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เหตุผลที่เสนอการแก้ไขมาตรา ๓๔ เนื่องจากโดยความในวรรคสาม กำหนดให้จำเลยเสนอข้อโต้แย้งพยานหลักฐานของโจทก์ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ พร้อมพยานหลักฐานที่ประสงค์จะอ้างอิงเพื่อสนับสนุนข้อโต้แย้งของตนเป็นหนังสือต่อศาลและส่งสำเนาให้โจทก์ก่อนวันนัดพร้อมเพื่อพิจารณากำหนดพยานหลักฐานที่จะไต่สวนไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน แล้วให้โจทก์ตรวจสอบและคัดค้านข้อโต้แย้งและพยานหลักฐานของจำเลยเป็นหนังสือส่งต่อศาลพร้อมสำเนาให้จำเลยอีกครั้งก่อนวันนัดพร้อมเพื่อพิจารณากำหนดพยานหลักฐานที่จะไต่สวนไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญมาก มีผลต่อประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการดำเนินกระบวนการพิจารณา และที่ผ่านมากภายหลังจากมีการประชุมคู่ความจะมีการชี้แจงกรณีเกี่ยวกับการตรวจพยานหลักฐาน ซึ่งคดีในลักษณะนี้คู่ความสามารถคัดค้านการไต่สวนในชั้นคณะกรรมการ ป.ป.ช. กลับไปตรวจสอบได้ว่ามีพยานหลักฐานใดบ้างที่เป็นคุณและพยานหลักฐานใดบ้างที่เป็นโทษต่อตนเอง หากพยานหลักฐานใดเป็นคุณคู่ความฝ่ายนั้นก็สามารถมุ่งเน้นนำเสนอให้ศาลเห็นข้อเท็จจริงดังกล่าว แสดงข้อโต้แย้งคัดค้านพร้อมด้วยเหตุผล ทำให้การตรวจพยานหลักฐานมีความละเอียดรอบคอบ ลดระยะเวลาในการพิจารณาการตรวจพยานหลักฐานต่อหน้าศาลได้ ป้องกันการตกหล่นหรือหลงลืมข้อต่อสู้ในประเด็นต่าง ๆ

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้ตั้งข้อซักถามว่า หากคู่ความไม่ทำหนังสือโต้แย้งตั้งแต่ชั้นการไต่สวน จะสามารถโต้แย้งภายหลังในชั้นศาลได้หรือไม่ และหากไม่โต้แย้งจะถือว่าเป็นคำรับตามกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐานหรือไม่ และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาได้เคยมีการกำหนดหลักการนี้ไว้หรือไม่

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า โดยหลักแล้วหากไม่โต้แย้งไว้ถือว่ารับข้อเท็จจริงที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งกล่าวอ้าง และตามร่าง

อนุรักษ์

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้คู่ความสามารถโต้แย้งในชั้นการไต่สวนหรือหากไม่ได้โต้แย้งในชั้นการไต่สวนคู่ความก็สามารถโต้แย้งภายหลังได้ เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เป็นการกำหนดวิธีการแนวทางการปฏิบัติว่าคู่ความทำอะไรบ้างเท่านั้น โดยไม่ได้มีบทเคร่งครัดเช่นเดียวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สำหรับประเด็นที่ว่าได้เคยมีการกำหนดเรื่องนี้ไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาหรือไม่นั้น ตามกฎหมายเดิมไม่ได้กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้ตั้งข้อซักถามเพิ่มเติมว่า ประเด็นที่ได้เสนอดังกล่าวกรณีการโต้แย้งพยานหลักฐานได้มีการหารือในที่ประชุมแผนกคดีอาญาฯ หรือไม่

นายไพโรจน์ โปเล็ม ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา กล่าวต่อที่ประชุมว่า สำหรับประเด็นการบัญญัติกระบวนการโต้แย้งพยานหลักฐาน รวมถึงเรื่องการกำหนดให้คู่ความขอคัดสำเนาตรวจพยานหลักฐานไว้ในมาตรา ๓๔ นั้น ที่ประชุมแผนกคดีอาญาฯ ยังไม่ได้มีการหารือกัน นอกจากนี้ มีข้อพิจารณาในอีกแง่มุมหนึ่งเช่นกันว่าการกำหนดให้คัดสำเนาหรือสามารถโต้แย้งพยานหลักฐานได้อาจทำให้กระบวนการพิจารณาคดีเกิดความล่าช้า เพราะต้องกำหนดให้มีวันนัดตรวจพยานหลักฐานเพิ่มอีกขั้นตอนหนึ่ง ซึ่งก็มีแนวโน้มว่าฝ่ายจำเลยจะโต้แย้งพยานหลักฐานทั้งหมด และการโต้แย้งพยานหลักฐานทั้งหมดอาจทำให้ฝ่ายจำเลยขออนุญาตใช้เวลาในการตรวจพยานหลักฐานระยะหนึ่ง เนื่องจากพยานหลักฐานดังกล่าวมีจำนวนมาก และเมื่อฝ่ายจำเลยดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ฝ่ายโจทก์ก็จะขอใช้สิทธิโต้แย้งคำโต้แย้งของจำเลยเช่นเดียวกัน จึงอาจทำให้การพิจารณาคดีเกิดความล่าช้า ประกอบกับในทางปฏิบัติที่ผ่านมายังไม่เกิดปัญหาในทางปฏิบัติแต่อย่างใด ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวเป็นเรื่องของศาลที่จะใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าในการตรวจพยานหลักฐานว่า พยานหลักฐานชั้นใดรับฟังได้หรือไม่ และเพียงใด

นายธรรมบุญ เรืองดิษฐ์ กรรมการวิสามัญ ในฐานะผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้แสดงความเห็นว่า ในทางข้อเท็จจริงคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะส่งสำนวนการไต่สวนให้แก่เฉพาะศาล โดยไม่ได้จัดส่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจำเลยมีสิทธิขอคัดหรือตรวจสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้อยู่แล้ว โดยศาลจะเป็นผู้พิจารณาว่าควรอนุญาตหรือไม่ แต่ถ้อยคำที่เสนอขอแก้ไขดังกล่าวมีผลเป็นการให้สิทธิแก่คู่ความที่จะสามารถคัดสำเนาสำนวนการไต่สวนได้ทั้งหมด เสมือนหนึ่งว่าเป็นบทบังคับศาลว่าจะต้องอนุญาตให้จำเลยคัดสำเนาสำนวนการไต่สวนได้เสมอ

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้ตั้งข้อซักถามเพิ่มเติมว่า สำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีชั้นความลับหรือไม่ และประเด็นการขอตรวจหรือคัดสำเนาดังกล่าวได้หารือกับผู้ช่วยผู้พิพากษาใหญ่ในแผนกคดีอาญาฯ แล้วหรือไม่

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ส่วนงานการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในชั้นการพิจารณาของศาลไม่มีชั้นความลับ นอกจากนี้ ประเด็นการเสนอขอแก้ไขดังกล่าวได้นำเสนอหารือกับแผนกคดีอาญาฯ ตั้งแต่ในชั้นคณะกรรมการพิจารณาศึกษาฯ ล่วงหน้า แล้ว

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เมื่อพิจารณาข้อมูลตารางเปรียบเทียบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ที่กรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอมีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ข้อเสนอข้างต้น คงมีเจตนารมณ์ให้ศาลมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน มิใช่ปล่อยให้บุคคลพินิจขององค์คณะผู้พิพากษาในแต่ละคดี เพราะการพิจารณาคดีในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีโอกาสเปลี่ยนองค์คณะผู้พิพากษาได้ แต่ในทางกลับกัน หากบัญญัติไว้อย่างละเอียดเกินสมควรก็อาจทำให้คู่ความใช้เป็นช่องว่างในการประวิงคดี โดยอ้างว่าเป็นสิทธิของตนที่สามารถดำเนินการได้ตามกฎหมาย จึงอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ ซึ่งการอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายมาเป็นช่องว่างในการประวิงคดีนั้นเป็นประเด็นปัญหาที่กรรมการร่างรัฐธรรมนูญให้ความสำคัญ

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จะพบปัญหาในเรื่ององค์คณะผู้พิพากษาจะเลือกมาพิจารณาคดีแต่ละคดี กล่าวคือ เมื่อมีคดีเข้าสู่ศาลก็จะมีทางเลือกองค์คณะผู้พิพากษาชุดใหม่ ซึ่งผู้พิพากษาบางคนได้รับเลือกมาเป็นองค์คณะผู้พิพากษาเพียงครั้งเดียวก็ไม่ได้รับเลือกอีกเลย ดังนั้น หากไม่บัญญัติเนื้อหาในเรื่องนี้ไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ แนวทางการพิจารณาของแต่ละองค์คณะก็จะไม่มีความแน่นอน

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า เมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จะพบว่ามีการมุ่งเน้นให้ศาลค้นหาความจริงเป็นหลัก บทบัญญัติต่าง ๆ จึงกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจ เช่น ในเรื่องการไต่แย้งหรือไม่ไต่แย้งการตรวจพยานหลักฐาน ทั้งนี้ ข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมข้างต้นเป็นการนำรายละเอียดในทางปฏิบัติ มาบัญญัติไว้ในกฎหมายซึ่งมีผลในทางจำกัดดุลพินิจของศาล ดังนั้น หากแก้ไขตามที่เสนอก็คงต้องมีเหตุผลที่หนักแน่นเพียงพอ เช่น เหตุผลเรื่องการเปลี่ยนองค์คณะผู้พิพากษาลงเมื่อพิจารณาคดีแต่ละคดีเสร็จสิ้นแล้ว จึงกำหนดกรอบการดำเนินงานไว้ในกฎหมายก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่สามารถใช้สนับสนุนการแก้ไขเพิ่มเติมได้

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ ได้เสนอความเห็นต่อที่ประชุมว่า เมื่อผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมได้แถลงต่อที่ประชุมว่า ยังไม่ได้มีการนำประเด็นดังกล่าวหารือกับที่ประชุมแผนกคดีอาญาฯ เช่นนี้แล้วก็ควรมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมเสนอ

ขอให้นำประเด็นที่เสนอขอแก้ไขดังกล่าวไปหารือร่วมกับที่ประชุมแผนกคดีอาญาฯ พิจารณาอีกครั้งก่อน นำความเห็นมาเสนอต่อที่ประชุมในครั้งถัดไป

นายชาญณรงค์ ปราณจิตต์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ประจำสำนักประธานศาลฎีกา ได้แสดงความเห็นว่า จากที่ได้เคยมีการประชุมแผนกคดีอาญาฯ แล้ว ศาลเห็นชอบด้วยกับร่างที่สำนักงานศาลยุติธรรมได้เสนอต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในครั้งแรก ดังนั้น แม้นำกลับไปหารือต่อที่ประชุมแผนกคดีอาญาฯ เชื่อว่าที่ประชุมแผนกคดีอาญาฯ คงจะมีความเห็นให้ยืนยันหลักการเดิม ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลที่ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ ใช้บังคับมานาน แนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ของศาลไม่เกิดปัญหาวิธีพิจารณาคดีได้มีการพัฒนามาเป็นระยะ ๆ โดยการออกข้อกำหนดของประธานศาลฎีการองรับการดำเนินการในทางปฏิบัติ ดังนั้น เรื่องใดที่เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายก็เห็นชอบด้วย แต่บางเรื่องที่เป็นเรื่องในทางปฏิบัติหรือเป็นเพียงวัฒนธรรมของศาลก็ไม่ควรนำมาบัญญัติไว้ เพราะจะทำให้เกิดปัญหาความไม่คล่องตัวในการดำเนินงานได้

นายวินัย ดำรงค์มงคลกุล กรรมการวิสามัญและที่ปรึกษา ได้ให้ข้อมูลว่า จากประสบการณ์ที่เคยว่าความและดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีของศาลแผนกคดีอาญาฯ ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาไม่เคยประสบปัญหาเรื่องดังกล่าว การบัญญัติไว้ อาจทำให้การพิจารณาคดีเกิดความล่าช้าได้ ดังนั้น จึงเห็นควรให้นำไปบัญญัติไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา เนื่องจากโดยหลักแล้วก่อนออกข้อกำหนดประธานศาลฎีกาในแต่ละครั้ง ประธานศาลฎีกาได้ใช้ดุลพินิจพิจารณาอย่างรอบด้าน ทั้งนี้ หากบัญญัติไว้ในกฎหมายอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้

นางชิ้นสมน นิวาทวงษ์ กรรมการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๕ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญไม่ได้แก้ไขร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอในหลักการหรือสาระสำคัญแต่อย่างใด เป็นแต่เพียงการแก้ไขเล็กน้อยเท่านั้น ดังนี้

- มาตรา ๓๒ แก้ไขเพิ่มเติมเฉพาะความในวรรคสาม โดยได้เพิ่มในส่วนของการพิจารณาคดีลับหลังตามมาตรา ๒๗ รวมถึงกรณีที่จำเลยมิได้มาศาลในวันพิจารณาคดีครั้งแรกไม่ว่าด้วยเหตุใดให้ถือว่าจำเลยให้การปฏิเสธ ซึ่งการแก้ไขดังกล่าวเป็นหลักการเดิมตามร่างที่ศาลได้เสนอ

- มาตรา ๓๓ ไม่ได้มีการแก้ไข

- มาตรา ๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมเฉพาะความในวรรคสอง กรณีเพื่อประโยชน์ในการค้นหาความจริง แม้จำเลยจะมีได้ยื่นบัญชีระบุพยานตามมาตรา ๓๓ หรือมิได้ส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุต่อศาลตามวรรคหนึ่ง เพราะเหตุที่จำเลยไม่มาศาลและไม่มีทนายความ หรือแม้โจทก์จำเลยจะมีได้มีการโต้แย้งพยานหลักฐานไว้ หรือมีการโต้แย้งพยานหลักฐานภายหลังวันตรวจพยานหลักฐาน องค์คณะผู้พิพากษา

จะไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็ได้ เพื่อเป็นการกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจว่าควรให้คู่ความโต้แย้งพยานหลักฐานได้หรือไม่ ซึ่งเป็นการเน้นหลักในการค้นหาความจริง

- มาตรา ๓๕ ไม่ได้มีการแก้ไข

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ในทางปฏิบัติการออกข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ประธานศาลฎีกาจะส่งร่างข้อกำหนดให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณา เพื่อให้ผู้พิพากษาแสดงความคิดเห็นร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติและผู้ตราข้อกำหนด ดังนั้น เห็นควรนำสาระสำคัญตามที่นายอนุรักษ์ ส่งอารีย์กุล รองเลขานุการคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ เสนอแก้ไขไปออกเป็นข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในการกำหนดขั้นตอนให้ชัดเจนเกี่ยวกับการคัดหรือการถ่ายสำเนาของรับจะเหมาะสมกว่า โดยนำประเด็นการแก้ไขดังกล่าวตั้งเป็นข้อสังเกตทำรายงานการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ

นายชาญณรงค์ ปราณจิตต์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ประจำสำนักประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม ได้แสดงความคิดเห็นว่า สำหรับการติดตามความคืบหน้าในการที่ศาลยุติธรรมจะนำข้อสังเกตของคณะกรรมการวิชาการวิสามัญไปออกเป็นข้อกำหนดของประธานศาลฎีกานั้น โดยหลักแล้วเมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติส่งข้อสังเกตไปยังสำนักงานศาลยุติธรรมแล้ว สำนักงานศาลยุติธรรมจะทำหนังสือตอบกลับมายังสภานิติบัญญัติแห่งชาติว่าได้ดำเนินการตามข้อสังเกตที่คณะกรรมการวิชาการวิสามัญหรือไม่ และหากดำเนินการแล้วได้ดำเนินการอย่างไร

ผลการพิจารณา

กรรมการวิสามัญส่วนใหญ่เห็นควรนำข้อเสนอของนายอนุรักษ์ ส่งอารีย์กุล รองเลขานุการคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ ไปตั้งเป็นข้อสังเกตไว้ทำรายงานการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สำนักงานศาลยุติธรรมพิจารณากำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

มติที่ประชุม

- มาตรา ๓๒ กรรมการวิสามัญส่วนใหญ่เห็นควรนำมาบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ส่วนการพิจารณาปรับถ้อยคำเป็นอย่างไร ขอมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมนำถ้อยคำที่เสนอดังกล่าวกลับไปพิจารณาทบทวนว่าเห็นชอบหรือปรับถ้อยคำเป็นประการใดก่อนนำมาเสนอต่อที่ประชุมอีกครั้งหนึ่ง

- มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๕ ที่ประชุมเห็นควรนำประเด็นที่เสนอขอแก้ไข นำไปกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา โดยตั้งเป็นข้อสังเกตทำรายงานของคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ

๓.๑.๓) พิจารณามาตรา ๕๘ มาตรา ๕๙ มาตรา ๖๑ และมาตรา ๖๓ สรุปได้ดังนี้

มาตรา ๕๘

มีการแก้ไข

ประเด็นการพิจารณา

รอกการพิจารณาวรรคสอง ในประเด็นที่ว่าควรกำหนดให้องค์คณะผู้พิพากษาหรือศาลอาจมีคำสั่งให้แยกการดำเนินคดีในส่วนอาญาออกเป็นอีกคดีหนึ่งหรือไม่

นายศุภกิจ แยมประชา ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ประจำสำนักประธานศาลฎีกา กล่าวชี้แจงในประเด็นที่รอกการพิจารณาว่า ร่างมาตรา ๕๘ ววรรคสอง มีเจตนารมณ์เพื่อแก้ไขปัญหาที่เคยเกิดขึ้น คือ ปัญหาที่ในอดีตการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต้องหยุดชะงักไม่อาจพิจารณาต่อไปได้เพราะเหตุว่าคดีในส่วนอาญาไม่อาจพิจารณาต่อไปได้เพราะจำเลยได้หลบหนีไป ร่างมาตรา ๕๘ ววรรคสอง จึงกำหนดให้องค์คณะผู้พิพากษามีอำนาจแยกการดำเนินคดีในส่วนอาญาออกเป็นอีกคดีหนึ่ง แล้วดำเนินคดีจึงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินส่วนที่เป็นโทษทางการเมืองไปก่อน อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกาครั้งที่ผ่านเห็นควรให้ได้ข้อยุติเรื่องการพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลย หรือการพิจารณาลับหลังจำเลยก่อน หากได้ข้อยุติแล้วเมื่อกรรมการกฤษฎีกาเสียงข้างมากเห็นควรแก้ไขให้สามารถสืบพยานลับหลังได้ความในวรรคสองของมาตรา ๕๘ อาจไม่ต้องบัญญัติไว้

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการกฤษฎีกา กล่าวต่อที่ประชุมว่า หากนายอติคม อินทุภูติ เลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกาวิสามัญ ขอสงวนความเห็นมาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ ซึ่งว่าด้วยเรื่องการพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลยและการขอรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ จำเป็นจะต้องสงวนความเห็นในมาตรา ๕๘ ด้วยหรือไม่ หากไม่ขอสงวนความเห็น เมื่อมีการแก้ไขมาตราอื่นแล้วกระทบบัตรานี้ก็อาจต้องสงวนความเห็นเช่นเดียวกัน

นายศุภกิจ แยมประชา ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ประจำสำนักประธานศาลฎีกา สำนักงาน ศาลยุติธรรม กล่าวต่อที่ประชุมว่า ในเบื้องต้น นายอติคม อินทุภูติ เลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกาวิสามัญ ขอสงวนความเห็นเฉพาะมาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ เท่านั้น

ลำดับต่อมา ที่ประชุมได้พิจารณาการใช้คำว่า “ศาล” หรือคำว่า “องค์คณะผู้พิพากษา”

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกาวิสามัญ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ความในวรรคสองของมาตรา ๕๘ ที่ใช้คำว่า “องค์คณะผู้พิพากษา” จะทำให้สับสนกับคำว่า “ศาล” ในมาตราอื่น ๆ หรือไม่ จึงเสนอขอให้แก้ไขเป็นคำว่า “ศาล” น่าจะเหมาะสมกว่า

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการกฤษฎีกาวิสามัญ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ถ้อยคำตามมาตรานี้ ควรเปลี่ยนจากคำว่า “องค์คณะผู้พิพากษา” เป็นคำว่า “ศาล” แต่

อย่างไรก็ตาม เห็นควรมอบหมายผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาไปตรวจสอบการใช้ถ้อยคำ คำว่า “ศาล” และคำว่า “องค์คณะผู้พิพากษา” ในแต่ละมาตราว่าควรใช้ถ้อยคำใด และนำมารายงานต่อที่ประชุมในโอกาสต่อไป

มติที่ประชุม

- ในเบื้องต้น เห็นควรแก้ไขมาตรา ๕๘ วรรคสอง จากคำว่า “องค์คณะผู้พิพากษา” เป็นคำว่า “ศาล” เนื่องจากคำว่า “ศาล” ในที่นี้หมายถึงศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะองค์คณะผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีเท่านั้น

มาตรา ๕๙

มีการแก้ไข

ประเด็นการพิจารณา

รอพิจารณาเพิ่มความเป็นวรรคสอง ความว่า “ในคดีที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตให้ศาลมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีดังกล่าวต่อไปให้ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยอุทธรณ์ในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้นและคำพิพากษาที่ว่านี้จะยังไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะได้พิพากษายืน”

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า มาตรา ๕๙ ได้บัญญัติเหมือนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๕๕ เน้นเฉพาะจำเลยไม่รวมโจทก์ ดังนั้น ความในวรรคสองของมาตรา ๕๘ ควรใช้ถ้อยคำดังต่อไปนี้ “ในคดีที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตให้ศาลมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีดังกล่าวต่อไปให้ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยอุทธรณ์ในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้นและคำพิพากษาที่ว่านี้จะยังไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะได้พิพากษายืน”

นายชาญณรงค์ ปราณิจิตต์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ประจำสำนักประธานศาลฎีกา ได้แสดงความเห็นว่า ความวรรคสองที่เสนอเพิ่มขึ้นใหม่ คือ กรณีที่ไม่มีคู่ความฝ่ายใดอุทธรณ์ แต่ที่ประชุมมีความประสงค์ว่าแม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดอุทธรณ์ก็ให้ศาลมีหน้าที่ต้องส่งอุทธรณ์ไปให้ศาลสูงวินิจฉัย ดังนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญได้บัญญัติหลักเกณฑ์และวิธีการในการพิจารณาอุทธรณ์ไว้แล้ว ในมาตรา ๖๒ การแก้ไขเพิ่มเติมย่อมสามารถนำวิธีการอย่างเดียวกันมาบัญญัติไว้ โดยอาจกำหนดให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตั้งองค์คณะผู้พิพากษามาพิจารณาได้

นางชื่นสมน นิวาทวงษ์ กรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า การกำหนดให้ศาลมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาวินิจฉัยอุทธรณ์ในคดีที่ศาลลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตเป็นเรื่องที่ควรบัญญัติไว้ก่อนมาตรา ๖๒ ซึ่งว่าด้วยองค์ประกอบขององค์คณะผู้พิพากษาในชั้นอุทธรณ์ และเมื่อพิจารณาโดยหลักการแล้วก็อาจนำวิธีการวินิจฉัยอุทธรณ์ตามมาตรา ๖๒ มาใช้กับการพิจารณาพิพากษาคดีที่องค์คณะในชั้นต้นต้องส่งสำนวนให้องค์คณะในชั้นอุทธรณ์ได้

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้แสดงความเห็นว่าการเสนอดังกล่าวสามารถนำไปบัญญัติในมาตรา ๖๑ ได้ โดยกำหนดข้อยกเว้นให้คดีที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตให้ศาลมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีดังกล่าวต่อไปให้ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยอุทธรณ์ แม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดอุทธรณ์ก็ตาม

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กล่าวต่อที่ประชุมว่า เห็นชอบตามที่เสนอโดยนำไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๖๑ โดยไม่ต้องแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๘ มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรให้คงมาตรา ๕๙ ไว้ตามร่างเดิม ส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมเรื่องหน้าที่ของศาลที่ต้องส่งสำนวนในคดีที่ศาลพิพากษาลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตไปให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาวินิจฉัยนั้น ให้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา ๖๑ แทน

มาตรา ๖๑

มีการแก้ไข

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมคณะกรรมการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเห็นควรนำความที่ได้เสนอกรณีในคดีที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตให้ศาลมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีดังกล่าวต่อไปให้ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยอุทธรณ์ในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้นและคำพิพากษาที่ว่านี้จะไม่ถึงที่สุดแล้วแต่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะได้พิพากษายืนมาบัญญัติไว้ในมาตรา ๖๑

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๑ กรณีคดีที่ไม่มีอุทธรณ์คำพิพากษา ให้เป็นที่สุดท้ายตั้งแต่วันที่ได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาของศาลนั้น เห็นควรกำหนดข้อยกเว้นในคดีที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ศาลมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีดังกล่าวต่อไปให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยอุทธรณ์ โดยที่ประชุมเห็นควรแก้ไข เป็นดังนี้

“มาตรา ๖๑ คดีที่ไม่มีอุทธรณ์คำพิพากษา ให้เป็นที่สุดท้ายตั้งแต่วันที่ได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาของศาล เว้นแต่ในคดีที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ศาลมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีดังกล่าวต่อไปให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยอุทธรณ์”

มาตรา ๖๓

รอการพิจารณา

ประเด็นการพิจารณา

รอการพิจารณาโดยมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมหรือแผนกคดีอาญาเกี่ยวกับความในมาตรา ๖๓ เรื่องการเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย สรุปได้ดังนี้

สง่าอารีย์กุล

นายไพโรจน์ โปเลียม ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา กล่าวต่อที่ประชุมว่า ในประเด็นที่ได้รับมอบหมายให้ไปหารือแผนกคดีอาญาฯ ว่ามีความเห็นในประเด็นคำถามดังกล่าว ๔ ประเด็น คือ

- ๑) ควรบัญญัติมาตรา ๖๓ หรือไม่
- ๒) หากบัญญัติมาตรา ๖๓ ไว้ ควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาไว้อย่างไร
- ๓) เมื่อนำเข้าที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ผลของมติที่ประชุมใหญ่ผูกพันองค์คณะชั้นต้นหรือชั้นอุทธรณ์
- ๔) หากต้องการคงหลักการของมาตรา ๖๓ ไว้ควรบัญญัติไว้ในหมวดใด ระหว่างหมวด ๒ การดำเนินคดีอาญา หรือหมวด ๖ อุทธรณ์

โดยที่ประชุมผู้พิพากษาในแผนกคดีอาญาฯ ได้มีความเห็นว่าจากสภาพปัญหาที่เคยเกิดขึ้นคือ องค์คณะผู้พิพากษาแต่ละคดีอาจมีการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายไว้แตกต่างกัน เช่น การวินิจฉัยปัญหาเรื่องการนับอายุความ หรือประเด็นที่ว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อต่อมากายหลังคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีการออกประกาศยกเลิกตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองบางตำแหน่งที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่คดีที่กล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้น จึงควรมีบทบัญญัติที่เปิดช่องให้องค์คณะผู้พิพากษาสามารถเสนอเรื่องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายได้

- ๑) สำหรับประเด็นที่ควรคงมาตรา ๖๓ ไว้หรือไม่
  - ที่ประชุมแผนกคดีอาญาฯ เห็นควรมีบทบัญญัติที่มีสาระสำคัญทำนองเดียวกับมาตรา ๖๓ ไว้ เพื่อให้มีช่องทางในการนำเสนอปัญหาข้อกฎหมายสำคัญ หรือที่ศาลเคยวินิจฉัยไว้แตกต่างกันให้ที่ประชุมใหญ่ของประธานศาลฎีกาวินิจฉัยเพื่อให้ได้ข้อยุติ โดยเมื่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีคำวินิจฉัยข้อกฎหมายนั้นไปในทางหนึ่งทางใดองค์คณะผู้พิพากษาย่อมต้องถือตามอันเป็นนิติประเพณีที่ผู้พิพากษาให้ความสำคัญและเคารพ อันจะเป็นการป้องกันมิให้เกิดกรณีคำวินิจฉัยในปัญหาข้อกฎหมายขององค์คณะผู้พิพากษาที่ขัดหรือแย้งกันได้

- ๒) หากยังคงมาตรา ๖๓ ไว้ จะกำหนดหลักเกณฑ์ในการนำเสนอปัญหาข้อกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาไว้อย่างไร

- สำหรับประเด็นที่ว่า การกำหนดให้ผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งในองค์คณะสามารถเสนอปัญหาข้อกฎหมายต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาใหญ่วินิจฉัยได้ จะกลายเป็นการทำให้ความเห็นของเสียงส่วนน้อยกระทบต่อการพิจารณาของผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะท่านอื่นหรือไม่นั้น ประเด็นดังกล่าวได้มีการหารือร่วมกันเห็นว่า การไม่กำหนดไว้จะทำให้เสียงส่วนใหญ่ขององค์คณะผู้พิพากษามีความเห็นเป็นเช่นไรสามารถพิพากษาได้เลย โดยไม่มีผลต่อเสียงส่วนน้อยที่เสนอวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย เพราะโดย

หลักที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาสามารถที่จะตรวจสอบว่าความเห็นของผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งมีประเด็นปัญหาที่สำคัญหรือไม่

๓) เมื่อนำเข้าที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ผลของมติที่ประชุมใหญ่ผูกพันองค์คณะชั้นต้นหรือชั้นอุทธรณ์

- สำหรับประเด็นที่ว่าผลของมติที่ประชุมใหญ่ผูกพันองค์คณะชั้นต้นหรือชั้นอุทธรณ์นั้น หากกำหนดเรื่องการนำเสนอปัญหาข้อกฎหมายต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาไว้ในชั้นการพิจารณาขององค์คณะชั้นต้น ผลมติของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาย่อมผูกพันองค์คณะชั้นต้น ส่วนจะผูกพันในชั้นอุทธรณ์ด้วยหรือไม่นั้น กรณีตามมาตรานี้เป็นเรื่องนิติประเพณีของศาล โดยในทางปฏิบัติหากมีปัญหาข้อกฎหมายเดียวกัน และที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้มีมติออกไปแล้วผู้พิพากษาทุกคนจะต้องปฏิบัติโดยปริยายหรือโดยนิติประเพณี

๔) หากบัญญัติไว้มาตรา ๖๓ ควรบัญญัติไว้ในหมวดใด

- สำหรับประเด็นที่ควรบัญญัติไว้ในหมวดใด โดยหลักควรอยู่ในหมวดแรกของการทำคำพิพากษา ซึ่งตามร่างมาตรา ๖๓ กำหนดให้ต้องเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่แตกต่างกันจากเดิมให้เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ได้ แต่จากการที่ได้หารือร่วมกันในที่ประชุมแผนกฯ เห็นว่า หากมีปัญหาข้อกฎหมายสำคัญในการพิจารณาชั้นใดชั้นหนึ่ง แม้ไม่มีแนวคำพิพากษาเดิมก็สามารถนำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาได้

สรุปผลการพิจารณาของแผนกคดีอาญาฯ เสนอขอให้นำมาตรา ๖๓ ไปบัญญัติไว้ในตอนต้นเกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาชั้นต้นของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยนำไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐ วรรคสอง หรือวรรคสามได้

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอให้อยู่ในหมวด ๑ ตั้งแต่แรกใช้หรือไม่

นายไพโรจน์ โปเล็ม ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม กล่าวต่อที่ประชุมว่า ในชั้นกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเรื่องนี้เช่นกัน โดยมีการสลับตำแหน่งของบทบัญญัติดังกล่าวนี้ไปมา โดยร่างที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอขอให้นำไปบัญญัติไว้ตั้งแต่การพิจารณาขององค์คณะในชั้นต้น

นางชิ้นสมน นิวาทวงษ์ กรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า การเสนอให้นำมาตราดังกล่าวไปบัญญัติไว้ในส่วนใดนั้น ในชั้นการพิจารณาของกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้มีการหารือเช่นเดียวกัน ซึ่งกรณีเสนอให้นำไปบัญญัติไว้ตอนต้นอาจมีประเด็นปัญหาว่าในการเสนอปัญหาข้อกฎหมายให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาวินิจฉัยทุกกรณีหรือไม่ รวมทั้งจะเป็นการแทรกแซงการทำหน้าที่ขององค์คณะผู้พิพากษาที่ตั้งขึ้นมาหรือไม่ ดังนั้น จึงได้ข้อสรุปว่าควรนำไปกำหนดไว้ในหมวดการ

อุทธรณ์ และต้องเป็นคำวินิจฉัยที่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้แตกต่างกันจึงจะสามารถเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาวินิจฉัยได้

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ประเด็นดังกล่าวอาจมีข้อกังวลว่าคำพิพากษาจะรั่วไหลเลยนำมากำหนดไว้ในหมวดอุทธรณ์หรือไม่

นายธรรมนุญ เรืองดิษฐ์ กรรมการการวิสามัญ ได้ตั้งข้อซักถามและแสดงความคิดเห็นว่า ในทางปฏิบัติหากองค์คณะพบปัญหาสำคัญในคดีสามารถเสนอที่ประชุมใหญ่ได้อยู่แล้วใช่หรือไม่ (โดยไม่ต้องมีบทบัญญัติว่าด้วยการเสนอเรื่องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตามมาตรา ๖๓) ทั้งนี้ มาตรา ๖๓ อยู่ในหมวดอุทธรณ์ เห็นว่า เนื่องจากการอุทธรณ์รัฐธรรมนูญให้อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ แล้วที่ประชุมใหญ่จึงมาเลือกองค์คณะเพื่อพิจารณา ดังนั้น มาตรานี้จึงกำหนดให้หากมีปัญหาข้อกฎหมายสำคัญ จึงเสนอให้นำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ในชั้นอุทธรณ์เพื่อวินิจฉัยใช่หรือไม่

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความคิดเห็นว่า รัฐธรรมนูญกำหนดให้เสนอปัญหาข้อกฎหมายต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเฉพาะแต่ในคดีที่มีปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้แตกต่างกัน ภายใต้หลักคิดที่ว่าองค์อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นอุทธรณ์ที่แท้จริงคือที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ส่วนองค์คณะชั้นอุทธรณ์เป็นเสมือนผู้ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจ ซึ่งหากคดีใดไม่มีปัญหาข้อกฎหมายที่เข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาก็ไม่มีอำนาจวินิจฉัย

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขานุการคณะกรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความคิดเห็นว่า

๑) การนำสาระสำคัญหรือหลักการตามมาตรา ๖๓ ไปกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจในการพิจารณาขององค์คณะชั้นต้นจะทำให้เกิดปัญหา เพราะหากมีการนำเสนอปัญหาข้อกฎหมายต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตั้งแต่องค์คณะในชั้นต้น จนกระทั่งต่อมาที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้มีคำวินิจฉัยในปัญหาข้อกฎหมายนั้นไปแล้ว ภายหลังคู่ความยื่นอุทธรณ์ ย่อมจะกลายเป็นว่ามีกรณีวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาซ้อนกัน ๒ ครั้ง (เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดให้องค์คณะชั้นอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาพิพากษาโดยถือว่าเป็นการดำเนินการในนามของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา)

๒) ควรกำหนดให้เป็นอำนาจขององค์คณะผู้พิพากษาในชั้นอุทธรณ์ และเขียนให้ชัดเจนว่าเป็นอำนาจขององค์คณะที่พิจารณาอุทธรณ์เท่านั้นที่จะนำปัญหาข้อกฎหมายกลับไปหาหรือต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ องค์คณะที่พิจารณาก็จะมีความชอบธรรมตามสมควร

๓) สำหรับประเด็นเรื่องกำหนดให้ประธานแผนกคดีอาญาฯ มีอำนาจเสนอเรื่องต่อประธานศาลฎีกาเพื่อพิจารณาเสนอเรื่องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาด้วยนั้น ไม่เห็นพ้องด้วย เนื่องจากประธานแผนกคดีอาญาฯ ไม่ได้เป็นองค์คณะในการพิจารณาคดีนั้นไม่สามารถยื่นได้ เพราะไม่มีส่วนในคดีนั้น แต่มีสิทธิไปแทรกแซงคดีนั้น โดยต้องการที่จะเสนอข้อกฎหมายเข้าที่ประชุมใหญ่ได้ ในทาง

ค.ร.ช.

ปฏิบัติหากไม่ได้เป็นองค์คณะจะไม่ให้เข้าไปพิจารณาในขณะที่เขาประชุมกัน ซึ่งจะทำให้ประธานแผนกเข้าไปแทรกแซงทุกคดีได้ ดังนั้น หากนำไปกำหนดในชั้นต้นไม่จำเป็น เพราะระบบเปลี่ยนไปแล้ว เพราะกำหนดให้อุทธรณ์ได้ทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

ดังนั้น จึงเสนอว่าหากนำมาบัญญัติไว้ในชั้นอุทธรณ์ โดยการกำหนดให้เป็นองค์คณะชั้นอุทธรณ์สามารถหารือไปยังที่ประชุมใหญ่ได้ แต่ต้องบัญญัติให้ชัดว่าองค์คณะในที่นี้หมายถึงองค์คณะในการวินิจฉัยอุทธรณ์ และให้สิทธิในการหารือต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ ประกอบกับ เพราะรัฐธรรมนูญไปออกแบบการพิจารณาพิพากษาของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา โดยให้ใช้องค์คณะพิจารณา ๙ คน และให้ย้อนกลับไปว่าเป็นคำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ เพราะฉะนั้นองค์คณะที่พิจารณาอุทธรณ์ก็มีความชอบธรรมที่จะปรึกษาข้อกฎหมายจากที่ประชุมใหญ่ทั้งหมด

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า หากเป็นคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองศาลฎีกามีดำเนินการอยู่แล้ว โดยหลักไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้ในกฎหมาย แต่กรณีนี้เป็นเรื่องการประชุมใหญ่ในชั้นการอุทธรณ์ โดยหลักเป็นอำนาจของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา รัฐธรรมนูญเพียงแต่กำหนดหลักการที่ให้องค์คณะในชั้นอุทธรณ์เสมือนว่าทำหน้าที่แทนที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา เมื่อเกิดปัญหาการวินิจฉัยข้อกฎหมายกับองค์คณะผู้พิพากษาจึงต้องกำหนดให้กลับไปหารือต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และมีเหตุผลว่าเพราะอะไรจึงต้องดำเนินการแทนตามที่ประชุมใหญ่ ทั้งนี้ ต่อประเด็นดังกล่าวมีข้อสังเกต ๒ ประเด็น

๑) มาตรา ๖๓ คดีเรื่องใดหากมีปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยแตกต่างกัน ซึ่งมีประเด็นต้องพิจารณาว่าหากเป็นกรณีที่ไม่เคยมีคำพิพากษาในเรื่องนี้เลย หรือหากเคยมีเพียงคำวินิจฉัยเดียวแต่ต้ององค์คณะผู้พิพากษาในชั้นอุทธรณ์จะกลับคำวินิจฉัยก็จะไม่เข้าหลักเกณฑ์เสนอเรื่องตามมาตรา ๖๓

๒) มาตรา ๖๓ ใช้คำว่า “ผู้พิพากษาคณหนึ่งคนใดในองค์คณะพิจารณาคดี” นั้น ในรัฐธรรมนูญ ใช้คำว่า “องค์คณะของศาลฎีกา” เพราะเหตุใดจึงใช้ถ้อยคำไม่เหมือนกัน โดยกำหนดให้ผู้พิพากษาคณหนึ่งคนใดในองค์คณะของศาลฎีกา

๓) สำหรับผู้มีสิทธิเสนอเรื่องในส่วนของประธานแผนกฯ นั้น ในเบื้องต้นเห็นด้วยกับ นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขานุการคณะกรรมการการวิสามัญ ว่าไม่ควรกำหนดให้ประธานแผนกฯ มีสิทธิเสนอเรื่อง เพราะประธานแผนกฯ อาจไม่ทราบเนื้อหาของคดี

๔) มาตรา ๖๓ ใช้คำว่า “ที่ประชุมใหญ่” หลายแห่ง แต่มาตราอื่นใช้คำว่า “ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา” การใช้ถ้อยคำดังกล่าวควรปรับถ้อยคำให้สอดคล้องกันหรือไม่

นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขานุการคณะกรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า โดยหลักการแล้วไม่ขัดข้องกับการคงมาตรา ๖๓ ไว้ แต่

๑) ควรอยู่ในหมวดอุทธรณ์ เพื่อให้ผู้มีสิทธิเสนอปัญหาข้อกฎหมายไปยังที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเป็นองค์คณะในชั้นอุทธรณ์

๒) การเสนอเรื่องต้องใช้มติขององค์คณะผู้พิพากษาว่าปัญหานี้เป็นปัญหาสำคัญที่ควรจะหารือต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือไม่ มิใช่กำหนดให้ผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งในองค์คณะมีสิทธิเสนอเรื่อง

นายชาญณรงค์ ปราณจิตต์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ประจำสำนักประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม ได้แสดงความเห็นว่า เมื่อพิจารณามาตรา ๖๓ แล้ว ควรกำหนดไว้ในหมวดว่าด้วยการอุทธรณ์ ทั้งนี้ เนื่องจากมีประเด็นที่ประชุมใหญ่มอบหมายมาหารือต่อที่ประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญ ๒ ประเด็น คือ

๑) กรณีกรอบในการเสนอให้ที่ประชุมใหญ่วินิจฉัยตามตัวบทที่เสนอครบถ้วนไปว่าต้องมีคำวินิจฉัยที่แตกต่างกันจึงเสนอได้ จากที่ได้หารือในที่ประชุมแผนกฯ เห็นว่า โดยหลักไม่ควรกำหนดให้ต้องมีคำวินิจฉัยที่แตกต่างกันสองคำวินิจฉัย แต่ก็มีบางส่วนเห็นว่าหากเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญจริง ๆ ก็สามารถเสนอได้ ดังนั้น เรื่องเงื่อนไขในการเสนอให้ที่ประชุมใหญ่วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายอาจกำหนดเงื่อนไขให้กว้างขึ้นได้

๒) กรณีผู้ใดจะมีสิทธิเสนอเรื่องนั้นเป็นเรื่องของการบริหารจัดการ การทำความเข้าใจข้อกฎหมายเข้าสู่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาอาจไม่ต้องพิจารณาเรื่องเสียงข้างมากหรือเสียงข้างน้อย เพราะประเด็นหลักอยู่ที่ประธานศาลฎีกามีดุลพินิจหรือไม่ เพราะหากพิจารณาแล้วเป็นดุลพินิจของประธานศาลฎีกาอาจ ไม่ต้องพิจารณาในข้อที่ว่าผู้ใดมีสิทธิเสนอเรื่องได้บ้าง เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องปัญหาภายในที่ต้องบริหารจัดการของศาลฎีกา

ทั้งนี้ หากกำหนดว่าไม่ใช่เป็นเรื่องดุลพินิจของประธานศาลฎีกา ก็ต้องมาพิจารณาว่าเป็นเรื่องขององค์คณะหรือไม่ หากกำหนดให้เป็นเสียงข้างมากขององค์คณะแล้วจะมีจุดอ่อนประการใดหรือไม่ เพราะโดยปกติศาลจะยึดหลักในการพิจารณาเป็นเสียงส่วนใหญ่อยู่แล้ว แต่เมื่อบัญญัติกำหนดมาให้ผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งเสนอได้ เช่นนี้จะทำให้เกิดปัญหาประการใดหรือไม่

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ในการพิจารณาคดีปกติกำหนดให้มีการเสนอข้อโต้แย้งต่อที่ประชุมใหญ่ได้ โดยการกำหนดให้ผู้ช่วยผู้พิพากษา ผู้ช่วยผู้พิพากษาใหญ่ ประธานแผนก ทำความเห็นเสนอประกอบด้วย โดยผู้ที่ตัดสินใจนำเรื่องดังกล่าวเข้าที่ประชุมใหญ่ คือ ประธานศาลฎีกา ดังนั้น เมื่อมาตรา ๖๓ กำหนดให้ผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งเสนอปัญหาข้อกฎหมายต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ จึงทำให้เกิดการเสนอข้อปัญหากฎหมายดังกล่าวได้หลายครั้ง ดังนั้น จึงเสนอให้องค์คณะวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นตัวแทนในการพิจารณาว่าสมควรนำปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญเสนอที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเหมาะสมกว่า

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรธมแสง ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า หากคงไว้ตามร่างเดิมมีประเด็นต้องพิจารณาอีกว่าผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งเสนอเรื่องได้หรือไม่ และองค์คณะวินิจฉัยอุทธรณ์จะต้องมีคำวินิจฉัยส่วนตนในส่วนปัญหาข้อกฎหมายหรือไม่

นายอนุรักษ์ ส่างอารีย์กุล รองเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เห็นควรกำหนดให้เป็นมติองค์คณะในการเสนอปัญหาข้อกฎหมายต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะเหมาะสมมากกว่าการกำหนดให้เสนอโดยผู้พิพากษาคนเดียว เพราะเป็นไปตามหลักเสียงข้างมาก

นายไพโรจน์ โปเล็ม ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม กล่าวต่อที่ประชุมว่า

๑) หากกำหนดให้อยู่ในหมวดอุทธรณ์ก็ต้องมีการจัดทำคำวินิจฉัยส่วนตน โดยนำบทบัญญัติตามมาตรา ๒๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒) กรณีที่มาของการกำหนดให้ผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งสามารถเสนอปัญหาข้อกฎหมายเข้าที่ประชุมใหญ่ได้นั้น ขออธิบายที่มาในเบื้องต้นว่า ในคดีทั่วไปการนำปัญหาเข้าที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ผู้พิพากษาขององค์คณะจะยกร่าง ๓ คน และการตรวจจะต้องตรวจอย่างน้อย ๓ ขั้นตอน โดยตรวจโดยผู้ช่วยเล็กก่อนส่งให้ผู้ช่วยใหญ่ ก่อนส่งให้ประธานแผนกหรือรองประธานศาลฎีกา หากมีปัญหาสำคัญก็จะส่งให้ประธานศาลฎีกา หากผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งพบเห็นปัญหาไม่เห็นด้วยหรือหักท้วงคำพิพากษาซึ่งอาจเกิดปัญหาในขั้นการตรวจผู้ช่วยเล็ก ผู้ช่วยใหญ่ และประธานแผนกหรือรองประธานศาลฎีกาก็ได้ ซึ่งจะมีการแนบคำขอหักท้วงไปพร้อมกับคำพิพากษาดำเนินการ และจะขึ้นอยู่กับประธานศาลฎีกาพิจารณาว่าขอหักท้วงนั้นสำคัญหรือไม่ ซึ่งในทางปฏิบัติที่ผ่านมาได้มีการหักท้วงไปแต่ประธานศาลฎีกาอาจจะไม่นำเข้าที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาก็ได้ เพราะประธานศาลฎีกาอาจเห็นด้วยกับร่างสำนวนคำพิพากษาขององค์คณะ ๓ คน ที่ปรึกษากันมาแล้ว อย่างไรก็ตาม บางเรื่องหากเป็นปัญหาสำคัญประธานศาลฎีกาก็จะส่งเข้าที่ประชุมใหญ่ ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการเปิดช่องให้มีผู้พิพากษาผู้หนึ่งผู้ใดหักท้วงก็ได้ ในกรณีการพิจารณาคดีปกติ ซึ่งเป็นเรื่องพิจารณาว่าเป็นเรื่องสำคัญจริง ๆ หรือไม่

๓) สำหรับการพิจารณาคดีอาญาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีองค์คณะ ๙ คน ก็อาจมีข้อหักท้วงอย่างใดอย่างหนึ่งได้ ซึ่งในการประชุมแผนกก็ได้หารือกันในเรื่องนี้ว่า หากมีผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งหักท้วงแต่เป็นการหักท้วงในลักษณะของการติรวน หรือหักท้วงในข้อที่ไม่สำคัญขึ้นมาจะทำให้เสียเวลาในการพิจารณาคดีหรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเป็นกรณีปัญหาในทางปฏิบัติของผู้พิพากษาโดยตรง เพราะโดยหลักส่วนใหญ่ผู้พิพากษาย่อมใช้ดุลพินิจอย่างเหมาะสมแล้วว่าปัญหาใดเป็นปัญหาสำคัญ

สำหรับการกำหนดให้ใช้เสียงข้างมากขององค์คณะผู้พิพากษาจึงจะเสนอเข้าที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้นั้น ในทางข้อเท็จจริงอาจไม่มีโอกาสนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้เลย เพราะเมื่อผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะมีความเห็นโดยเสียงข้างมากไปในแนวทางหนึ่งแล้วอาจจะมีคำพิพากษาเลยก็ได้ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะยังคงมีอยู่ (ซึ่งคำพิพากษาที่ออกไปก็จะขัดกับแนวเดิม) กรณีนี้จะไม่ตอบโจทย์ปัญหาที่เคยเกิดขึ้น ดังนั้น หากต้องการช่วยในการแก้ไขปัญหาของศาลฎีกาที่มีมาแล้วขอให้บทบัญญัติมาตรา ๖๓ ไปอยู่ในการพิจารณาขององค์คณะชั้นต้น

คงชัย

หากที่ประชุมเห็นพ้องด้วย ก็สามารถนำความในมาตรา ๖๓ ไปบัญญัติไว้ในหมวดทั่วไปในมาตรา ๒๐ กล่าวคือ วรรคหนึ่งเป็นเรื่องการทำคำพิพากษาและคำวินิจฉัยส่วนตน ส่วนวรรคสองก็เป็นเรื่องมาตรการแก้ไขกรณีมีปัญหาข้อกฎหมายสำคัญก็สามารถเสนอเข้าที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาวินิจฉัยได้ ส่วนมาตรา ๖๓ เดิมที่อยู่ในหมวดว่าด้วยอุทธรณ์นั้นสามารถตัดออกได้ เพราะสามารถนำ ๒๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๖๒ อยู่แล้ว

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ ได้ตั้งข้อซักถามว่า หลักการดังกล่าวได้มีการหารือกันภายในแผนกคดีอาญาฯ แล้วหรือไม่

นายไพโรจน์ โปเลียม ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม ได้ให้ข้อมูลว่า ได้มีการหารือกันแล้วในที่ประชุมแผนก ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบตามร่างที่เสนอ โดยเสนอคำว่า “ในคดีเรื่องใดหากมีปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งในองค์คณะคดีนั้นจะเสนอประธานศาลฎีกาให้พิจารณาวินิจฉัยในคดีนั้นโดยที่ประชุมใหญ่ก็ได้” ส่วนกรณีคำว่า “ที่ประชุมใหญ่” เพิ่มคำว่า “ศาลฎีกา”

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ ได้ตั้งข้อซักถามเพื่อให้เกิดความชัดเจนว่า หากนำเนื้อหาตามมาตรา ๖๓ ไปบัญญัติไว้ในหมวด ๑ บททั่วไปแล้วสามารถนำมาใช้กับการพิจารณาคดีในชั้นอุทธรณ์ได้หรือไม่

นายไพโรจน์ โปเลียม ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม กล่าวต่อที่ประชุมว่า กรณีการอุทธรณ์สามารถใช้มาตรา ๖๒ วรรคสอง นำมาตรา ๒๐ วรรคสองที่เพิ่มขึ้นใหม่ มาใช้บังคับโดยอนุโลมได้

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า หากจะเพิ่มความเป็นวรรคสองของมาตรา ๒๐ โดยหลักแล้วไม่จำเป็นต้องมีคำว่า “ประธานศาลฎีกา” เนื่องจากในทางบริหารประธานศาลฎีกาจะเป็นผู้เรียกประชุมใหญ่อยู่แล้ว นอกจากนี้หลักการกำหนดองค์คณะผู้พิพากษาไว้ ๙ คน ตามรัฐธรรมนูญก็เพื่อต้องการย้ำความเป็นอิสระขององค์คณะผู้พิพากษา การกำหนดไว้เช่นนี้ย่อมเสมือนหนึ่งว่าให้ประธานศาลฎีกามีดุลพินิจในการนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาซึ่งจะเหมาะสมหรือไม่ ดังนั้น จึงเสนอให้ตัดคำว่า “ประธานศาลฎีกา” ออก

นายไพโรจน์ โปเลียม ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา กล่าวต่อที่ประชุมว่า ไม่ขัดข้องหากตัดคำว่า “ประธานศาลฎีกา” ออก

นายชาญณรงค์ ปราณจิตต์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ประจำสำนักประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม ได้แสดงความคิดเห็นว่า หากตัดคำว่า “ประธานศาลฎีกา” ออกจะมีผลทางกฎหมายทำให้ผู้พิพากษาคณะเดียวในองค์คณะเสนอปัญหาข้อกฎหมายได้โดยตรงต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ดังนั้น จึงเสนอให้คงคำว่า “ประธานศาลฎีกา” ไว้

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้แสดงความเห็นว่าการเสนอขอให้ตัด “ประธานศาลฎีกา” ออกนั้น ต้องควบคู่ไปกับการนำหลักการเสนอเรื่องโดยองค์คณะผู้พิพากษามาใช้

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง กล่าวต่อที่ประชุมว่า การนำเรื่องเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกานั้น แท้จริงแล้วยังมีอีกประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ ปัญหาข้อกฎหมายที่เกิดขึ้นนั้น อาจชี้นำไปสู่แนวความเห็นที่น่าจะเป็นของคำพิพากษาได้ระดับหนึ่ง ดังนั้น หากนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาซึ่งมีผู้พิพากษาจำนวนมาก ก็อาจทำให้เกิดกรณีข้อเท็จจริงในคดีหรือข้อความเห็นของผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะรั่วไหลและถูกเผยแพร่ต่อสาธารณะก่อนได้ เมื่อประกอบกับการนำหลักการลงมติด้วยเสียงข้างมากขององค์คณะผู้พิพากษา ย่อมจะทำให้ทราบบ้างแล้วว่าผู้พิพากษาในองค์คณะมีความเห็นต่อคดีนั้นเป็นเช่นใด ทั้ง ๆ ที่หลักการของกฎหมายต้องการให้ไม่มีผู้ใดล่วงรู้ได้ว่าผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะแต่ละท่านมีความเห็นเกี่ยวกับคดีนั้นเป็นอย่างไร

นายชาญณรงค์ ปราณจิตต์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ประจำสำนักประธานศาลฎีกา ได้แสดงความเห็นว่าการใช้ระบบเสียงข้างมากขององค์คณะในการเสนอเรื่องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ก็ขอให้ฝ่ายที่เห็นควรเสนอต้องมีเสียงอย่างน้อยหนึ่งในสามของจำนวนองค์คณะจะเหมาะสมกว่า

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้แสดงความเห็นว่าการเสนอปัญหาข้อกฎหมายต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาต้องทำเป็นเอกสารแสดง ปัญหาข้อกฎหมายและข้อความเห็นต่อที่ประชุมใหญ่ประกอบด้วย

นายไพโรจน์ โปเยี่ยม ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา กล่าวต่อที่ประชุมว่า ในทางปฏิบัติองค์คณะผู้พิพากษาจะมีเลขานุการประจำองค์คณะ และเลขานุการประจำองค์คณะจะรับปัญหาจากองค์คณะว่าต้องดำเนินการอะไรบ้าง หากมีประเด็นเสนอต่อที่ประชุมใหญ่จะไปทำการยกร่างเพื่อเสนอบรรจุหัวข้อการพิจารณาให้ที่ประชุมใหญ่ ส่วนกรณีข้อกังวลเกี่ยวกับความลับอาจถูกเปิดเผยนั้น ในทางปฏิบัติผู้พิพากษาทุกคนจะคำนึงถึงเรื่องนี้เป็นสำคัญและจะไม่เปิดเผยจนกว่าคำพิพากษานั้นจะได้อ่านแล้ว ซึ่งเป็นวินัยที่ผู้พิพากษาที่ต้องปฏิบัติ ประกอบกับ ปัญหาข้อกฎหมายเป็นความเห็นในทางวิชาการไม่ใช่ความเห็นในข้อเท็จจริง ซึ่งในแต่ละคดีอาจมีปัญหาข้อกฎหมายหลายปัญหาก็ได้

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้แสดงความเห็นว่าการจะนำเสนอปัญหาข้อกฎหมายต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา โดยหลักต้องพิจารณาให้ได้ข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติก่อน เมื่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาข้อเท็จจริงเห็นเป็นประการใด แล้วจึงวินิจฉัยข้อกฎหมายจากข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติแล้วเท่านั้น ทั้งนี้ ในที่ประชุมใหญ่มีผู้เข้าร่วมประชุมมากอาจทำให้เกิดการรั่วไหลได้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงตั้งแต่การทำหัวข้อเสนอบรรจุที่ประชุมใหญ่ ดังนั้น เสนอให้มีการเสนอปัญหาข้อกฎหมายได้ในชั้นอุทธรณ์เหมาะสมกว่ามากกว่าชั้นต้น

นายวินัย ดำรงค์มงคลกุล กรรมการวิสามัญและที่ปรึกษา ได้แสดงความเห็นว่า เห็นควรที่จะกำหนดไว้ในชั้นอุทธรณ์ เพราะการกำหนดให้เสนอปัญหาข้อกฎหมายให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตั้งแต่ชั้นต้นอาจทำให้เกิดการรวบไหลของข้อเท็จจริงในคดีได้

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เมื่อพิจารณาข้อความเห็นของสำนักงานศาลยุติธรรม (ตามที่คณะกรรมการวิสามัญได้มีหนังสือสอบถามความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้) สำนักงานศาลยุติธรรมมีความเห็นว่าควรคงมาตรา ๖๓ ไว้ในหมวดอุทธรณ์ และควรคงไว้ตามร่างเดิม เพื่อไม่ให้เกิดกรณีคำพิพากษาที่แตกต่างกัน ประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญซึ่งยังไม่ได้ข้อยู่ว่าเห็นควรกำหนดไว้ประการใด ประกอบกับมีข้อห่วงใยของกรรมการวิสามัญในประเด็นดังกล่าวเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงควรมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมไปหารือกันเองภายในอีกครั้ง และนำมาเสนอต่อที่ประชุมในการประชุมครั้งต่อไป

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรให้รอการพิจารณามาตรา ๖๓ ซึ่งว่าด้วยการเสนอปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้แตกต่างกันต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาไว้ก่อน ในประเด็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมใหญ่อย่างไร และผลของมติที่ประชุมใหญ่จะมีผลผูกพันองค์คณะผู้พิพากษาชั้นต้นหรือชั้นอุทธรณ์อย่างไร โดยมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมและผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาหารือร่วมกันอีกครั้งก่อนนำมาเสนอต่อที่ประชุมพิจารณาในครั้งถัดไป โดยเบื้องต้นเห็นควรตัดมาตรา ๖๓ ออก โดยนำไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐ วรรคสอง ดังนี้

“มาตรา ๒๐ ในคดีเรื่องใด หากมีปัญหาคำพิพากษาที่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้แตกต่างกัน ผู้พิพากษาคนหนึ่งคนใดในองค์คณะพิพากษาคดีนั้นหรือประธานแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกาจะเสนอประธานศาลฎีกาเพื่อพิพากษาให้มีคดีวินิจฉัยปัญหานั้นโดยที่ประชุมใหญ่ไม่ได้

เมื่อที่ประชุมใหญ่มีคำวินิจฉัยในเรื่องหรือประเด็นใดตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้องค์คณะพิพากษาคดีวินิจฉัยหรือมีคำพิพากษาในเรื่องหรือประเด็นนั้นไปตามคำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่”

“มาตรา ๒๐ การทำคำสั่งที่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดหรือการพิพากษาคดี ให้ผู้พิพากษาในองค์คณะผู้พิพากษาทุกคนทำความเข้าใจในการวินิจฉัยคดีเป็นหนังสือโดยสังเขป พร้อมทั้งต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม และให้ที่ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันก่อนแล้วจึงลงมติโดยให้ถือมติตามเสียงข้างมาก ในการนี้ องค์คณะผู้พิพากษาอาจมอบหมายให้ผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งในองค์คณะผู้พิพากษาเป็นผู้จัดทำคำสั่งหรือคำพิพากษตามมตินั้นก็ได้

ในคดีเรื่องใด หากมีปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญ ผู้พิพากษาคนหนึ่งคนใดในองค์คณะพิจารณา คดีนั้นจะเสนอประธานศาลฎีกาเพื่อให้มีการวินิจฉัยปัญหานั้นโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาก็ได้

เมื่อที่ประชุมใหญ่มีคำวินิจฉัยในเรื่องหรือประเด็นใดตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้องค์คณะพิจารณา คดีวินิจฉัยหรือมีคำพิพากษาในเรื่องหรือประเด็นนั้นไปตามคำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญตามข้อกำหนด ของประธานศาลฎีกา

คำสั่งที่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือคำพิพากษาของศาล ให้เปิดเผยโดยประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา ส่วนความเห็นในการวินิจฉัยคดีของผู้พิพากษาในองค์คณะผู้พิพากษาทุกคน ให้เปิดเผยตามวิธีการที่ประธานศาลฎีกากำหนด”

๓.๑.๓) พิจารณามาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๗/๑ ที่รอการพิจารณาไว้ สรุปได้ดังนี้

มาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๗/๑

รอการพิจารณา

ตามที่ที่ประชุมได้มีมติมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมและผู้แทนจากสำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีการ่วมกันพิจารณาเกี่ยวกับการแก้ไขบทเฉพาะกาลให้บทบัญญัติตามร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่กระทบต่อการดำเนินการใดในคดีที่ได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่ร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ และการดำเนินการต่อไปในคดีนั้นก็ให้เป็นไปตามร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ โดยผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้กร่างแก้ไข มาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๗/๑ มาเสนอต่อที่ประชุม ดังนี้

“มาตรา ๖๗ บทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่กระทบต่อการ ดำเนินการใด เว้นแต่หมวด ๖ อุทธรณ์ ไม่ใช่ชั้นบังคับคดีในคดีที่ได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ และให้ใช้กฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่ยื่นฟ้องนั้น บังคับแก่คดีดังกล่าวนั้นจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ได้ดำเนินการไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ส่วนการดำเนินการต่อไปให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๖๗/๑ คดีที่เคยยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ใช้บังคับ และศาลได้จำหน่ายคดีเนื่องจากจำเลยหลบหนีไประหว่างการพิจารณาคดีของศาล ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หากยังอยู่ในอายุความตามมาตรา ๙๕ ตามประมวลกฎหมายอาญา”

Handwritten signature

ประเด็นการพิจารณา

นางชินสุมน นิวาทวงษ์ กรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ตามที่ได้รับมอบหมายให้ไปตรวจสอบการเขียนบทเฉพาะกาลของกฎหมายวิธีพิจารณาความฉับอื่น ๆ จึงได้นำเสนอร่างมาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๗/๑ ต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณาเป็นเบื้องต้นดังที่ปรากฏ

นายไพโรจน์ โปเยี่ยม ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา ได้แสดงความเห็นว่า ที่ประชุมแผนกคดีอาญา ได้พิจารณามาตรา ๖๗ แล้ว เห็นควรยืนยันตามร่างเดิม เพราะเป็นแนวปฏิบัติที่ศาลดำเนินการมาในกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความยุติธรรม และวิธีพิจารณาคดีอาญาเสพติด อย่างไรก็ตาม หากคณะกรรมการวิสามัญเห็นเป็นประการใดก็ไม่ติดใจ แต่ขอยืนยันหลักการเดิม เพราะหากเปลี่ยนหลักอาจทำให้เกิดเป็นสองมาตรฐานขึ้นมาได้

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า มอบหมายผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม พิจารณาเนื้อหาของมาตราดังกล่าวที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมประกอบด้วย

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติ ดังนี้

๑) มาตรา ๖๗ เห็นควรให้รอการพิจารณาประเด็นในการแก้ไขบทเฉพาะกาลรองรับคดีที่ได้ยื่นฟ้องไว้และคดีที่กำลังดำเนินการไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับให้นำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาใช้บังคับ โดยมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาหารือร่วมกันอีกครั้งก่อนนำมาเสนอความเห็นต่อที่ประชุมพิจารณาในครั้งถัดไป

๒) มาตรา ๖๗/๑ เห็นควรกำหนดบทเฉพาะกาลรองรับให้กรณีคดีที่เคยยื่นฟ้องต่อศาลก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ และศาลได้จำหน่ายคดีไปแล้วเนื่องจากจำเลยหลบหนีไป หากยังอยู่ในอายุความตามมาตรา ๙๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญาให้นำบทบัญญัติแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มาใช้บังคับหรือไม่ โดยมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาหารือร่วมกันอีกครั้งก่อนนำมาเสนอต่อที่ประชุมพิจารณาในครั้งถัดไป

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

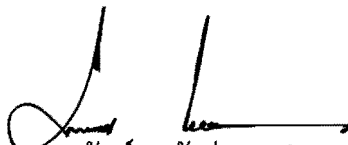
- ไม่มี -

เมื่อได้เวลาพอสมควรแล้ว ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธาน
คณะกรรมการการวิสามัญ ได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านและกล่าวปิดประชุม โดยนัดประชุม
ครั้งถัดไปในวันศุกร์ที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ
หมายเลข ๓๐๗ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๕๐ นาฬิกา

นางธนีสร ยอดอินทร์ นิติกรชำนาญการ ผู้จัดทำบันทึก
นายณัฐชัย เปรมประเสริฐ ผู้ช่วยเลขานุการฯ ตรวจ
นายธนรัฐ แสนแก้ว ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน
คณะกรรมการการวิสามัญ ๖ ทาน
ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการวิสามัญ

คณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา
คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. .... สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีการประชุมเมื่อวันพฤหัสบดีที่
๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๐ ซึ่งยังมีได้มีการรับรองบันทึกการประชุม เนื่องจากอายุของคณะกรรมการการวิสามัญ
สิ้นสุดลง ดังนั้น ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายจากเลขาธิการวุฒิสภา ขอนำข้อบังคับ ข้อ ๓๒ ประกอบกับ
ข้อ ๘๕ มาบังคับใช้โดยอนุโลม จึงขอรับรองความถูกต้องของบันทึกการประชุมครั้งนี้

(นายสุรัตน์ หวังต่อลาม)

รองเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

